

Witamy w Stanach Zjednoczonych

Informator dla nowych imigrantów

U.S. Citizenship
and Immigration
Services

M-618-PL

Witamy w Stanach Zjednoczonych

Informator dla nowych imigrantów

U.S. Citizenship
and Immigration
Services

U.S. GOVERNMENT OFFICIAL EDITION NOTICE

Use of ISBN Prefix

This is the Official U.S. Government edition of this publication and is herein identified to certify its authenticity. Use of the 0-16 ISBN prefix is for U.S. Government Printing Office Official Editions only. The Superintendent of Documents of the U.S. Government Printing Office requests that any reprinted edition clearly be labeled as a copy of the authentic work with a new ISBN.

The information presented in *Welcome to the United States: A Guide for New Immigrants* is considered public information and may be distributed or copied without alteration unless otherwise specified.

The citation should be:

U.S. Department of Homeland Security, U.S. Citizenship and Immigration Services, Office of Citizenship, *Welcome to the United States: A Guide for New Immigrants*, Washington, DC, 2007.

USCIS has purchased the right to use many of the images in *Welcome to the United States: A Guide for New Immigrants*. USCIS is licensed to use these images on a non-exclusive and non-transferable basis. All other rights to the images, including without limitation and copyright, are retained by the owner of the images. These images are not in the public domain and may not be used except as they appear as part of this guide.

This guide contains information on a variety of topics that are not within the jurisdiction of DHS/USCIS. If you have a question about a non DHS/USCIS issue, please refer directly to the responsible agency or organization for the most current information. This information is correct at the time of printing; however, it may change in the future.

Witamy w Stanach Zjednoczonych

Informator dla nowych imigrantów

Gratulujemy uzyskania statusu stałego rezydenta Stanów Zjednoczonych. W imieniu prezydenta Stanów Zjednoczonych oraz narodu amerykańskiego witamy Was i życzymy wszelkich sukcesów na amerykańskiej ziemi.

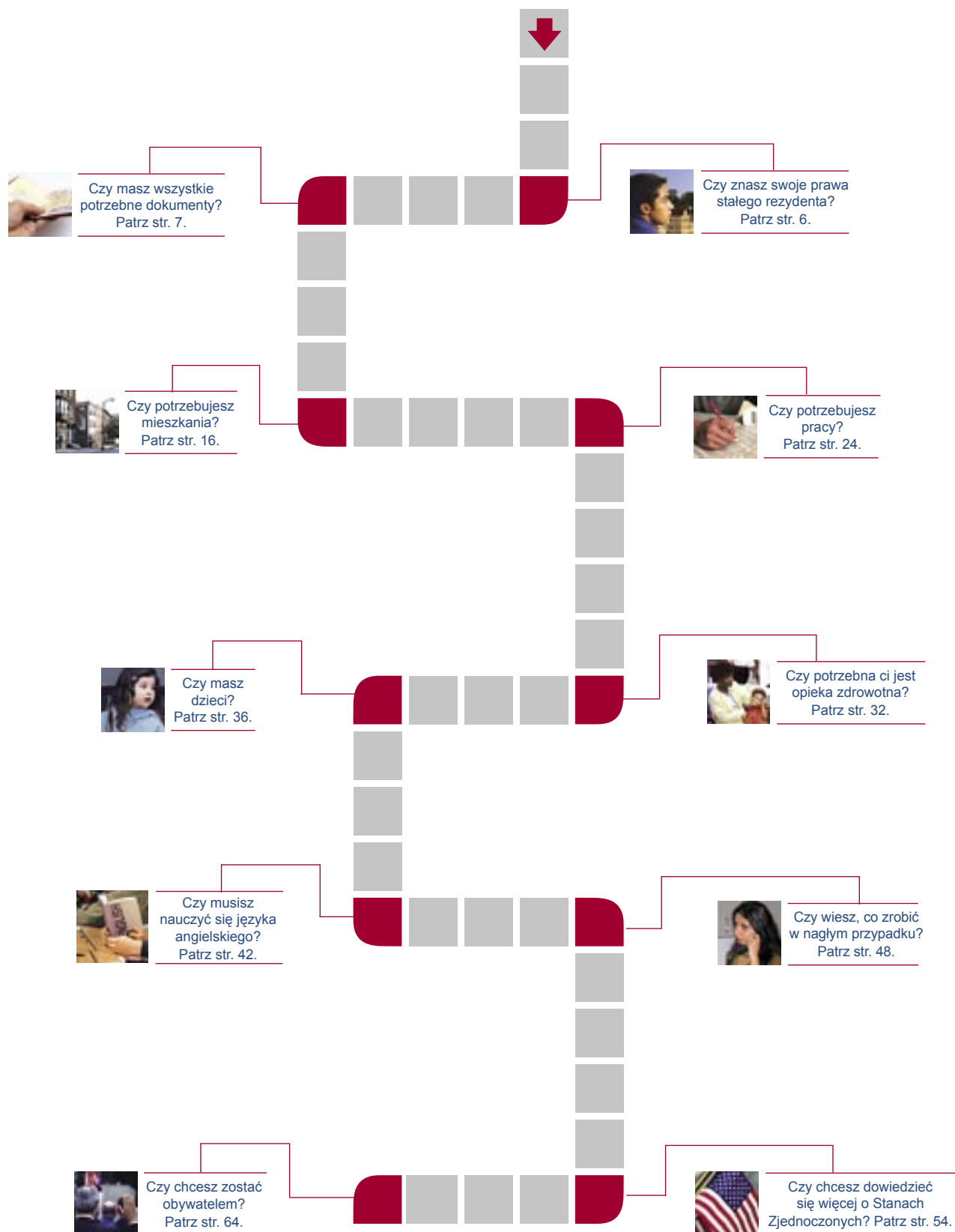
Gościnność wobec imigrantów ze wszystkich stron świata to długoletnia tradycja w Stanach Zjednoczonych. Ameryka docenia wkład imigrantów, którzy nieustannie wzbogacają ten kraj, pielęgnując jego tradycje wolności i możliwości.

Jako stali rezydenci Stanów Zjednoczonych podjęliście decyzję traktowania tego kraju jako swojego domu. W tym celu zachęcamy, abyście poświęcili nieco czasu na zapoznanie się z krajem, jego historią i jego mieszkańcami. Budowanie przyszłości i zapewnianie ciągłego sukcesu tego państwa to już Wasze prawo i obowiązek.

W chwili, gdy rozpoczynacie życie jako rezydenci tego wspaniałego kraju, stoją przed Wami niezwykle możliwości. Witamy w Stanach Zjednoczonych!

Urząd ds. Obywatelstwa i Imigracji USA (USCIS)

OSIEDLANIE SIĘ W STANACH ZJEDNOCZONYCH

SPIS TREŚCI

Witamy w Stanach Zjednoczonych		Nauka języka angielskiego	42
Informator dla nowych imigrantów	i	Opieka nad dzieckiem	44
Departamenty i agencje federalne	iv	Nagłe przypadki i bezpieczeństwo	47
Źródła dodatkowych informacji	v	Pomoc w nagłych przypadkach:	
O tym informatorze	1	Zadzwoń pod numer 911	48
Źródła pomocy	2	Jak dbać o bezpieczeństwo	
Zaangażowanie we		domu i rodziny	49
własną społeczność	3	Doradczy System Departamentu	
Prawa i obowiązki Stałego		Bezpieczeństwa Narodowego w sprawie	
Rezydenta	5	zagrożenia terrorystycznego	51
Prawa i obowiązki	6	Poznanie Stanów Zjednoczonych	53
Utrzymywanie statusu Stałego		My jako naród: Rola obywatela	
Rezydenta	7	Stanów Zjednoczonych	54
Rezydenci warunkowi	9	Jak powstały Stany Zjednoczone	54
Zwracanie się o pomoc prawną	10	Tworzenie „Jeszcze bardziej	
Skutki popełnienia przestępstwa dla		doskonałej unii”	56
Stałego Rezydenta	12	Jak działa rząd federalny	58
Osiedlanie się w Stanach Zjednoczonych	15	Władza ustawodawcza: Kongres	58
Znajdowanie mieszkania	16	Władza wykonawcza: Prezydent	60
Numer Social Security	20	Władza sądownicza: Sąd Najwyższy	61
Sprawy finansowe	22	Rząd stanowy i lokalny	61
Szukanie pracy	24	Jak zostać obywatelem USA	63
Podatki	28	Dlaczego warto zostać obywatelem	
Podróżowanie po Stanach		USA?	64
Zjednoczonych	30	Naturalizacja: jak zostać obywatelem	
Dbałość o zdrowie	32	USA	65
Inne Federalne Programy Świadczeń	34	Stany Zjednoczone dzisiaj (mapa)	72
Edukacja i opieka nad dzieckiem	35	Święta Federalne	73
Edukacja	36	Autorzy zdjęć	73
Szkolnictwo wyższe:		Już nieco bliżej	74
Uczelnie i uniwersytety	40		
Edukacja dla dorosłych	42		

DEPARTAMENTY I AGENCJE FEDERALNE

W razie wątpliwości, do jakiego departamentu należy zadzwonić z danym pytaniem, można najpierw zadzwonić pod numer 1-800-FED-INFO (lub 1-800-333-4636) i dowiedzieć się. Osoby niedosłyszące mogą zadzwonić pod numer 1-800-326-2996.

Ogólne informacje na temat departamentów i agencji federalnych można również znaleźć na stronie internetowej <http://www.USA.gov>.

Departament Oświaty (ED)

U.S. Department of Education
400 Maryland Avenue SW
Washington, DC 20202
Telefon: 1-800-872-5327
Dla osób niedosłyszących: 1-800-437-0833
<http://www.ed.gov>

Komisja Równych Możliwości Zatrudnienia (EEOC)

U.S. Equal Employment Opportunity Commission
1801 L Street NW
Washington, DC 20507
Telefon: 1-800-669-4000
Dla osób niedosłyszących: 1-800-669-6820
<http://www.eeoc.gov>

Departament Zdrowia i Usług Socjalnych (HHS)

U.S. Department of Health and Human Services
200 Independence Avenue SW
Washington, DC 20201
Telefon: 1-877-696-6775
<http://www.hhs.gov>

Departament Bezpieczeństwa Narodowego (DHS)

U.S. Department of Homeland Security
Washington, DC 20528
<http://www.dhs.gov>

Urząd ds. Obywatelstwa i Imigracji USA (U.S. Citizenship and Immigration Services, USCIS)

Telefon: 1-800-375-5283
Dla osób niedosłyszących: 1-800-767-1833
<http://www.uscis.gov>

Urząd Celny i Straż Graniczna USA (U.S. Customs and Border Protection, CBP)

Telefon: 202-354-1000
<http://www.cbp.gov>

Służby Imigracyjne i Celne USA (U.S. Immigration and Customs Enforcement, ICE)

<http://www.ice.gov>

Departament Mieszkalnictwa i Urbanistyki (HUD)

U.S. Department of Housing and Urban Development
451 7th Street SW
Washington, DC 20410
Telefon: 202-708-1112
Dla osób niedosłyszących: 202-708-1455
<http://www.hud.gov>

Departament Sprawiedliwości (DOJ)

U.S. Department of Justice
950 Pennsylvania Avenue NW
Washington, DC 20530-0001
Telefon: 202-514-2000
<http://www.usdoj.gov>

Urząd Skarbowy (Internal Revenue Service, IRS)

Telefon: 1-800-829-1040
Dla osób niedosłyszących: 1-800-829-4059
<http://www.irs.gov>

Komisja Poborowa (Selective Service System, SSS)

Registration Information Office
PO Box 94638
Palatine, IL 60094-4638
Telefon: 847-688-6888
Dla osób niedosłyszących: 847-688-2567
<http://www.sss.gov>

Administracja Ubezpieczeń Społecznych (Social Security Administration, SSA)

Office of Public Inquiries
6401 Security Boulevard
Baltimore, MD 21235
Telefon: 1-800-772-1213
Dla osób niedosłyszących: 1-800-325-0778
<http://www.socialsecurity.gov>
<http://www.segurosocial.gov/espanol/>

Departament Stanu (DOS)

U.S. Department of State

2201 C Street NW

Washington, DC 20520

Telefon: 202-647-4000

<http://www.state.gov>

ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI:

Zapraszamy na witrynę internetową Urzędu ds.
Obywatelstwa i Imigracji USA (USCIS)
<http://www.uscis.gov>. Zapraszamy również na witrynę
internetową <http://www.welcometousa.gov>,
będącą źródłem wiadomości dla nowych imigrantów.

Telefon do Działu Obsługi Klienta
(Customer Service): 1-800-375-5283,
lub 1-800-767-1833 (dla osób niedosłyszących).

Formularze USCIS można uzyskać dzwoniąc
pod numer 1-800-870-3676 lub odwiedzając
witrynę internetową USCIS.

O tym informatorze

Przystosowanie się do nowych warunków w Stanach Zjednoczonych trochę potrwa. Ten informator zawiera podstawowe informacje, które ułatwią osiedlenie się w Stanach Zjednoczonych i uzyskanie tego, co imigrant i jego rodzina potrzebują do codziennego życia. Zawiera on również zestawienie ważnych informacji na temat statusu prawnego oraz agencji i organizacji zapewniających dokumenty i niezbędne usługi.

Stały rezydent powinien zacząć poznawać ten kraj, zamieszkujących go ludzi oraz system administracyjny. Informator ułatwi poznanie praw i obowiązków nowego imigranta, zasad funkcjonowania urzędów federalnych, stanowych i lokalnych, jak również istotnych wydarzeń historycznych, które ukształtowały Stany Zjednoczone. Wyjaśni również znaczenie angażowania się we własną społeczność i poda wskazówki ułatwiające takie zaangażowanie.

Informator streszcza prawa, obowiązki i procedury dotyczące stałych rezydentów. Bardziej szczegółowe i konkretne informacje znaleźć można w przepisach, regulaminach, formularzach i przewodnikach U.S. Citizenship and Immigration Services (USCIS) (Urząd ds. Obywatelstwa i Imigracji USA). W razie powstania konkretnych pytań lub kwestii imigracyjnych, należy zawsze odwoływać się do tych bardziej szczegółowych źródeł. Większość potrzebnych informacji znaleźć można na witrynie internetowej USCIS pod adresem <http://www.uscis.gov>. Formularze USCIS można uzyskać dzwoniąc pod numer 1-800-870-3676, a bardziej szczegółowe informacje – dzwoniąc do Działu Obsługi Klienta pod numer 1-800-375-5283 lub 1-800-767-1833 (dla osób niedosłyszących).

Źródła pomocy

Informator jest dobrym źródłem informacji wstępnych, ale nie jest w stanie odpowiedzieć na wszystkie pytania dotyczące życia w Stanach Zjednoczonych. Dodatkowe informacje na temat potrzebnych usług uzyskać można od władz stanowych, powiatowych i miejskich, można też poprosić o pomoc lokalne organizacje ułatwiające nowym imigrantom osiedlenie się w tym kraju. Takie biura i organizacje odnaleźć można za pomocą bezpłatnych zasobów opisanych poniżej.

Biblioteki publiczne

Biblioteki publiczne w Stanach Zjednoczonych są bezpłatne i otwarte dla każdego. Bibliotekę znaleźć można niemal w każdej dzielnicy. Pracownicy biblioteki mogą pomóc w znalezieniu potrzebnych informacji na prawie każdy temat; mogą również wydać kartę biblioteczną umożliwiającą wypożyczenie książek i taśm wideo, bez żadnych opłat. Większość bibliotek udostępnia również lokalne gazety, które można czytać na miejscu i komputery, poprzez które można korzystać z internetu. Poproszony o pomoc bibliotekarz chętnie pokaże, jak posługiwać się komputerem do przeszukiwania internetu.

Niektóre biblioteki udzielają bezpłatnych lekcji korzystania z internetu. Inne udzielają lekcji lub korepetycji z j. angielskiego oraz świadczą rozmaite programy edukacyjne dla dzieci i dorosłych.

Lokalna książka telefoniczna

Lokalny spis telefoniczny numery telefonów, jak również istotne informacje na temat usług urzędów federalnych, stanowych i lokalnych. Książka telefoniczna zawiera wskazówki postępowania w nagłych wypadkach, mapy najbliższej okolicy i informacje, jak założyć telefon. Sektor biały zawiera numery telefonów osób prywatnych; sektor żółty zawiera numery telefonów i adresy firm i organizacji; sektor niebieski zawiera numery telefonów i adresy urzędów lokalnych, stanowych i federalnych. Można

również zadzwonić pod numer 411 aby uzyskać konkretny numer telefonu dowolnego abonenta w Stanach Zjednoczonych. W niektórych miastach dostępne są również książki telefoniczne poszczególnych dzielnic.

Internet

Internet jest znakomitym źródłem rozmaitych informacji, między innymi witryn urzędów administracji federalnej, stanowej i lokalnej. Większość witryn rządowych posiada adres z końcówką “.gov”. Osoby nie posiadające komputera w domu, mogą korzystać z niego w bibliotece publicznej bądź w „kafelkach internetowych”, gdzie za niewielką opłatą można korzystać z komputera podłączonego do internetu. W internecie można szukać pracy, mieszkania, dowiedzieć się o szkołę dla dzieci, znaleźć organizacje społeczne i źródła pomocy. Można tam również poznać istotne wiadomości i bieżące wydarzenia, jak również ciekawe aspekty życia w Ameryce, historię Stanów Zjednoczonych, jej władze, czy szczegóły o swojej najbliższej okolicy. Zapraszamy również na witrynę internetową <http://www.welcometousa.gov>, gdzie można znaleźć wszelkie formy pomocy rządu federalnego dla nowych imigrantów.

→ **WSKAZÓWKA:** Imigranci powinni mieć świadomość istnienia witryn, zaprojektowanych tak, aby przypominały oficjalne witryny urzędów; ich autorami są oszuści usiłujący wyzyskać nowo przyjezdnych. Należy pamiętać, iż oficjalna witryna internetowa U.S. Citizenship and Immigration Services (Urząd ds. Obywatelstwa i Imigracji USA) to <http://www.uscis.gov>.

Organizacje społeczne i religijne pomagające imigrantom

W wielu społecznościach funkcjonują organizacje zapewniające darmowe bądź tanie usługi dla imigrantów. Organizacje te mogą ułatwić zorientowanie się w okolicy i w usługach dostępnych imigrantom. Organizacje takie znaleźć można w internecie, przeglądając miejscową książkę telefoniczną, pytając o nie w bibliotece publicznej albo w miejscowym urzędzie usług socjalnych.

Zaangażowanie we własną społeczność

Zaangażowanie się we własną społeczność to sposób, aby poczuć się jak u siebie w domu. Miejscowa społeczność to również dobre źródło informacji. A oto niektóre sposoby zaangażowania się w jej życie:

- Przedstaw się i zapoznaj z sąsiadami.
- Porozmawiaj i odwiedź organizacje ułatwiające imigrantom osiedlanie się w USA.
- Przyłącz się do grup w miejscowym kościele.
- Przyłącz się do organizacji sąsiedzkiej. Jest to grupa osób mieszkających w danej okolicy, które współpracują w kwestiach mających wpływ na tę okolicę.
- Zgłoś się na ochotnika w organizacji społecznej, w szkole bądź w kościele.
- Zapisz się na kurs języka angielskiego.

Inne pomysły na temat sposobów społecznego zaangażowania można znaleźć na witrynie internetowej Department of Housing and Urban Development (Departament Rozwoju Mieszkalnictwa i Urbanistyki), pod adresem <http://www.hud.gov>. Należy zajrzeć do części “Communities”, gdzie znaleźć można informacje na temat społeczności i sugestie dotyczące sposobów zaangażowania się w nie.

ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI:

Zapraszamy na witrynę internetową Urzędu ds. Obywatelstwa i Imigracji USA (USCIS) <http://www.uscis.gov>. Zapraszamy również na witrynę internetową <http://www.welcometousa.gov>, będącą źródłem wiadomości dla nowych imigrantów.

Telefon do Działu Obsługi Klienta (Customer Service): 1-800-375-5283
lub 1-800-767-1833 (dla osób niedosłyszących).

Formularze USCIS można uzyskać dzwoniąc pod numer 1-800-870-3676
bądź odwiedzając witrynę internetową USCIS.

Prawa i obowiązki Stałego Rezydenta

Od stałego rezydenta oczekuje się szacunku i lojalności wobec Stanów Zjednoczonych i przestrzegania praw naszego kraju. Bycie stałym rezydentem oznacza również posiadanie pewnych praw i obowiązków.

Bycie stałym rezydentem jest „przywilejem”, nie zaś „prawem”. W pewnych okolicznościach władze Stanów Zjednoczonych mogą odebrać status stałego rezydenta. Konieczne jest utrzymywanie statusu stałego rezydenta, jeżeli chce się mieszkać i pracować w Stanach Zjednoczonych, a pewnego dnia zostać obywatelem USA. Ta część zawiera informacje, co oznacza bycie stałym rezydentem i w jaki sposób można utrzymać status stałego rezydenta.

Prawa i obowiązki

Postępowanie stałego rezydenta może mieć wpływ na późniejszą możliwość uzyskania przez niego obywatelstwa USA. Proces uzyskiwania obywatelstwa USA nazywa się „naturalizacją”.

Stali rezydenci mają prawo:

- Mieszkać i pracować na stałe w dowolnym miejscu USA.
- Złożyć wniosek o obywatelstwo USA po nabyciu odpowiednich uprawnień.
- Ubiegać się o wize dla swego męża lub żony i dla dzieci stanu wolnego, które umożliwią im zamieszkanie w USA.
- Uzyskać świadczenia Social Security, Supplemental Security Income i Medicare, jeżeli się do nich kwalifikują.
- Posiadać majątek na terenie USA.
- Starać się o prawo jazdy w danym stanie lub terytorium.
- Wyjeżdżać i powracać do USA na określonych zasadach.
- Uczęszczać do szkoły publicznej lub na uniwersytet.
- Wstępować do niektórych formacji Sił Zbrojnych USA.
- Kupować i posiadać broń palną, pod warunkiem, iż nie istnieją żadne ograniczenia stanowe lub lokalne, które by tego zakazywały.

Stali rezydenci mają obowiązek:

- Przestrzegać wszystkich praw federalnych, stanowych i lokalnych.
- Płacić podatki dochodowe federalne, stanowe i lokalne.
- Zarejestrować się w Komisji Poborowej (Selective Service – U.S. Armed Forces); dotyczy to mężczyzn w wieku 18 - 26 lat. Szczegółowe wskazówki na stronie 8.
- Utrzymywać status imigracyjny.
- Stałe nosić przy sobie dowód statusu stałego rezydenta.
- Powiadomić Departament Bezpieczeństwa Narodowego (DHS), drogą internetową lub listownie o każdorazowej zmianie adresu w ciągu 10 dni od przeprowadzki. Szczegółowe instrukcje znaleźć można na stronie 8.

Stali rezydenci uzyskują ważną Kartę Stałego Rezydenta (Formularz I-551), która jest dowodem ich legalnego statusu w Stanach Zjednoczonych. Niektórzy nazywają ją „zieloną kartą”. Stali rezydenci, którzy ukończyli 18 rok życia muszą nosić przy sobie dowód swego statusu imigracyjnego. Istnieje obowiązek okazania go oficerowi imigracyjnemu na wezwanie. Ta karta ważna jest przez 10 lat i musi być odnowiona przed terminem wygaśnięcia jej ważności. W celu wymiany lub odnowienia Karty Stałego Rezydenta konieczne jest złożenie formularza I-90. Formularz ten można uzyskać na witrynie internetowej <http://www.uscis.gov> bądź dzwoniąc do USCIS Forms Line. Przy składaniu formularza I-90 obowiązuje opłata.

Karta Stałego Rezydenta wskazuje, iż ma on prawo mieszkać i pracować w Stanach Zjednoczonych. Można posłużyć się Kartą Stałego Rezydenta do ponownego wjazdu na teren USA. Osoby przebywające poza USA przez okres przekraczający 12 miesięcy, muszą przedstawić dodatkową dokumentację, aby wjechać do USA jako stali rezydenci. Dodatkowe informacje na temat dokumentów wymaganych do ponownego wjazdu na teren USA po pobycie za granicą przekraczającym 12 miesięcy, znaleźć można na stronie 7.

INNE WAŻNE DOKUMENTY

Wszystkie ważne dokumenty przywiezione ze sobą z kraju rodzinnego należy przechowywać w bezpiecznym miejscu. Dotyczy to takich dokumentów jak paszport, świadectwo urodzenia, świadectwo małżeństwa, dokumenty rozwodowe, dyplomy ukończenia szkoły średniej lub studiów oraz świadectwa specjalistycznych szkoleń lub umiejętności.

Utrzymywanie statusu Stałego Rezydenta

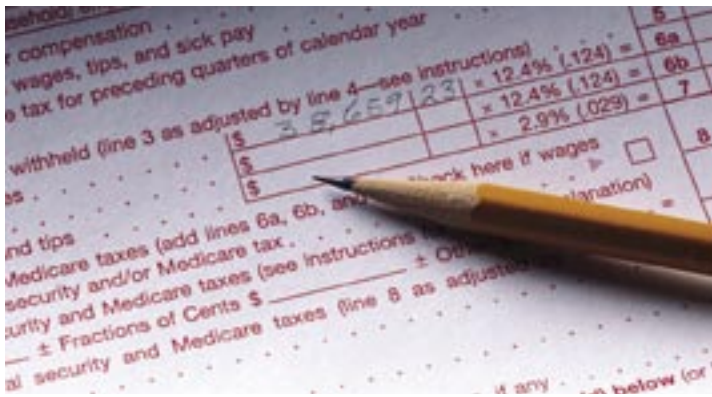
Istnieją pewne wymogi związane z utrzymaniem statusu stałego rezydenta. Trzeba również o nich pamiętać, jeżeli w przyszłości planuje się składanie wniosku o obywatelstwo USA.

- Nie należy opuszczać Stanów Zjednoczonych na dłuższy czas ani przenosić się do innego kraju w celu zamieszkania tam na stałe.
- Należy składać federalne, stanowe zeznania podatkowe, a w odpowiednich przypadkach również lokalne zeznania podatku dochodowego.
- Należy zarejestrować się w Komisji Poborowej (Selective Service) – dotyczy mężczyzn w wieku 18 - 26 lat.
- Należy powiadamiać DHS o zmianie adresu.

Utrzymanie statusu imigracyjnego

Stali rezydenci, którzy opuszczają Stany Zjednoczone na dłuższy czas, i którzy nie mogą udowodnić swojej intencji stałego zamieszkania w Stanach Zjednoczonych, mogą utracić status stałego rezydenta. Wielu imigrantów uważa, że można mieszkać za granicą pod warunkiem, że wraca się do USA co najmniej raz w roku. Nie jest to prawdą. Jeżeli planuje się pozostanie poza granicami USA przez okres przekraczający 12 miesięcy, należy zwrócić się o tzw. „re-entry permit” (zwany popularnie „białym paszportem”) przed opuszczeniem kraju. W tym celu należy złożyć formularz I-131, Application for a Travel Document (Wniosek o dokument podróży). Formularz ten można uzyskać na witrynie internetowej <http://www.uscis.gov> lub dzwoniąc do USCIS Forms Line pod numer 1-800-870-3676. Złożenie tego formularza wymaga uiszczenia opłaty.

Re-entry permit („biały paszport”) jest ważny na okres do dwóch lat. „Biały paszport” można okazać się w miejscu przekraczania granicy USA zamiast wize lub Karty Stałego Rezydenta. Posiadanie „białego paszportu” nie gwarantuje zgody na wjazd do Stanów Zjednoczonych w chwili powrotu, ale ułatwia udowodnienie, iż wraca się z tymczasowej wizyty za granicą. Dodatkowe informacje można uzyskać na witrynie <http://www.state.gov> lub w najbliższym konsulacie Departamentu Stanu za granicą.

Składanie zeznań podatkowych

Stały rezydent musi składać zeznania podatku dochodowego i zgłaszać swój dochód do Urzędu Skarbowego (Internal Revenue Service – IRS) oraz do wydziałów podatkowych stanu, miasta bądź okolicy, jeżeli istnieje takie wymaganie. Jeżeli nie składa się przez dłuższy czas zeznań podatku dochodowego podczas przebywania poza USA lub jeżeli zaznaczy się “non-immigrant” („nie imigrant”) na rozliczeniu podatkowym, władze USA mogą uznać, iż osoba taka zrezygnowała ze statusu stałego rezydenta.

Rejestracja w Komisji Poborowej (Selective Service)

Mężczyźni w wieku lat 18 - 26 muszą zarejestrować się w komisji poborowej Selective Service. Rejestracja oznacza zgłoszenie rządowi gotowości do służby w Siłach Zbrojnych USA. W chwili obecnej Stany Zjednoczone nie prowadzą poboru do służby wojskowej. Oznacza to, iż stali rezydenci i obywatele nie muszą służyć w Siłach Zbrojnych, chyba że mają na to ochotę.

Można zarejestrować się w urzędzie pocztowym Stanów Zjednoczonych lub za pośrednictwem Internetu. Rejestracji za pośrednictwem internetu można dokonać odwiedzając witrynę internetową Selective Service: <http://www.sss.gov>.

Aby skontaktować się z przedstawicielem Selective Service, można zadzwonić pod numer 847-688-6888. Nie jest to rozmowa bezpłatna.

Informacje na ten temat znaleźć można również na witrynie USCIS <http://www.uscis.gov>.

Zgłaszanie nowego adresu do DHS

Należy powiadomić DHS o każdorazowej zmianie adresu. W tym celu należy złożyć formularz AR-11, Alien's Change of Address Card (Karta Zmiany Adresu Cudzoziemca). Formularz ten należy złożyć w ciągu 10 dni od przeprowadzki. Formularz ten nie wymaga opłaty. Można dokonać korekty adresu drogą internetową, wypełniając elektroniczny formularz AR-11 pod adresem <http://www.uscis.gov>. Przyjmowane są również internetowe zmiany adresów w przypadku większości spraw będących w toku.

Dodatkowe informacje uzyskać można dzwoniąc do USCIS pod numer 1-800-375-5283 lub odwiedzając witrynę <http://www.uscis.gov>.

Rezydenci warunkowi

Niektóre osoby przebywające w USA posiadają status rezydenta warunkowego (conditional resident, CR). CR to osoba, która zawarła związek małżeński z obywatelem lub stałym rezydentem USA nie wcześniej niż na dwa lata przed przyznaniem jej statusu stałego rezydenta. Jeżeli taka osoba posiada dzieci, one również uzyskują status CR. Taki sam status warunkowy mają również niektórzy imigranci - inwestorzy.

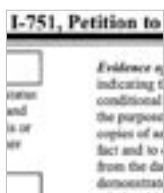
CR ma te same prawa i obowiązki co stały rezydent. Rezydenci warunkowi muszą złożyć albo formularz I-751, Petition to Remove the Conditions on Residence (Petycja o Zniesienie Warunków Rezydencji) lub formularz I-829, Petition by Entrepreneur to Remove Conditions (Petycja Przedsiębiorcy o Usunięcie Warunku), w ciągu dwóch lat od uzyskania statusu warunkowego rezydenta. Data ta zbiega się zwykle z terminem wygaśnięcia Karty Stałego Rezydenta. Formularze te należy złożyć w ciągu 90 dni przed upływem drugiej rocznicy uzyskania statusu warunkowego rezydenta. W przeciwnym razie traci się swój status imigracyjny.

Składanie formularza I-751 z żoną lub mężem

Osoby, które uzyskały status rezydenta warunkowego i imigrowały po zawarciu małżeństwa z obywatelem lub stałym rezydentem, muszą złożyć wraz ze swoim współmałżonkiem formularz I-751 w celu usunięcia warunku nałożonego na status stałego rezydenta.

W niektórych okolicznościach nie ma obowiązku składania formularza I-751 razem z mężem lub żoną. Jeżeli małżeństwo ze współmałżonkiem zakończyło się lub jeżeli współmałżonek dopuścił się maltretowania, można złożyć formularz I-751 samodzielnie. Jeżeli nie składa się tego formularza ze współmałżonkiem, można złożyć formularz I-751 w dowolnym momencie od uzyskania statusu rezydenta warunkowego.

JAK SKŁADAĆ FORMULARZE USCIS I-751 I I-829

Kto: Rezydenci warunkowi.

Dlaczego: Status rezydenta warunkowego wygasa po dwóch latach.

Kiedy: Rezydenci warunkowi ubiegający się o zniesienie warunku rezydencji razem ze współmałżonkiem muszą złożyć formularz I-751. Imigranci-inwestorzy muszą złożyć formularz I-829. Oba te formularze należy złożyć w ciągu 90 dni przed wygaśnięciem statusu rezydenta warunkowego. Data wygaśnięcia znajduje się zwykle na Karcie Stałego Rezydenta.

Skąd zdobyć formularz: Można zadzwonić do USCIS Forms Line pod numer 1-800-870-3676. Można również uzyskać formularz na witrynie internetowej <http://www.uscis.gov>.

Dokąd wysłać formularz: Wysyła się go do USCIS Service Center. Adresy takich ośrodków znajdują się w instrukcjach dołączonych do formularza.

Jakie są koszty: Złożenie formularza I-751 lub I-829 wymaga uiszczenia opłaty. Wysokość tych opłat może się zmienić, należy więc sprawdzić w USCIS, jakie są aktualnie obowiązujące opłaty przed wysłaniem takiego formularza.

Jeżeli wyśle się formularz I-751 lub I-829 w terminie, USCIS zwykle wysyła powiadomienie przedłużające status CR na następne 12 miesięcy. W tym czasie, USCIS rozpatruje wniosek.

- **WSKAZÓWKA:** Należy przechowywać kopie wszystkich formularzy wysyłanych do USCIS i innych przedstawicieli władz. Nie należy wysyłać oryginałów dokumentów. Należy wysyłać kopie. Czasami formularze mogą zostać zgubione. Należy przechowywać kopie, aby uniknąć problemów.

Zwracanie się o pomoc prawną

Jeżeli sytuacja imigracyjna wymaga pomocy, można skorzystać z usług licencjonowanego, kompetentnego adwokata imigracyjnego. Informacje w tej sprawie można uzyskać w miejscowej izbie adwokackiej (bar association).

Niektóre stany wydają certyfikaty specjalistom prawa imigracyjnego. Tacy adwokaci przechodzą testy sprawdzające ich specjalistyczną wiedzę na temat prawa imigracyjnego. Oto stany, które aktualnie podają wykaz specjalistów z takimi certyfikatami na witrynach internetowych stanowych izb adwokackich: Kalifornia, Floryda, Karolina Północna i Teksas. Proszę jednak pamiętać, iż decyzja o wynajęciu konkretnego adwokata pozostaje w gestii petenta. DHS nie popiera ani nie poleca żadnych konkretnych adwokatów.

Osoby potrzebujące pomocy prawnej w kwestiach imigracyjnych lecz nie mające wystarczającej ilości środków finansowych na zatrudnienie adwokata, mogą skorzystać z pewnych opcji bardziej ekonomicznych bądź nawet bezpłatnych. Oto gdzie można się zwrócić o pomoc:

- **Uznana organizacja.** Są to organizacje uznane przez Board of Immigration Appeals – BIA (Rada Odwołań Imigracyjnych). Aby dana organizacja została „uznana”, musi mieć wystarczającą wiedzę i doświadczenie w zapewnianiu usług imigrantom, i może przyjmować jedynie niewielkie opłaty za tego rodzaju usługi. Lista organizacji uznanych przez BIA zamieszczona jest na witrynie <http://www.usdoj.gov/eoir/statspub/recognitionaccreditationroster.pdf>.
- **Akredytowany przedstawiciel.** Osoby takie powiązane są z organizacjami „uznanymi” przez BIA. Tacy przedstawiciele mogą pobierać jedynie niewielkie opłaty za swoje usługi. Listę takich przedstawicieli akredytowanych przez BIA znaleźć można na witrynie <http://www.usdoj.gov/eoir/statspub/accreditedreproster.pdf>.
- **Wykwalifikowany przedstawiciel.** Są to osoby, które zapewniają usługi bezpłatnie. Przedstawiciele tacy znają przepisy imigracyjne oraz reguły postępowania sądowego. Przykłady wykwalifikowanych przedstawicieli to studenci wydziałów prawa i ich absolwenci oraz osoby charakteryzujące się nienaganną postawą moralną, związane osobiście lub zawodowo z petentem (krewni, sąsiedzi, przedstawiciele duchowieństwa, współpracownicy, znajomi).
- **Darmowi Usługodawcy Prawni (Free Legal Service Providers).** The Office of the Chief Immigration Judge (Biuro Głównego Sędziego Imigracyjnego) ma listę darmowych usługodawców prawnych dla ludzi, którzy uczestniczą w procedurach imigracyjnych (zob. <http://www.usdoj.gov/eoir/probono/states.htm>). Jest to lista adwokatów i organizacji, które mogą być skłonne do reprezentowania imigrantów w postępowaniu przed Sądami Imigracyjnymi. Adwokaci i organizacje uwzględnione na liście zgodziły się pomagać imigrantom *pro bono* (bezpłatnie) tylko w procedurach imigracyjnych, więc niektórzy z nich nie będą w stanie pomagać w sprawach nie związanych z sądami (tzn. w petycjach wizowych, naturalizacji, itd.).
- **Program Pro Bono.** Lokalne listy uznanych organizacji *pro bono* (bezpłatnych) i ich przedstawicieli uzyskać można zwykle w każdym biurze USCIS.

OFIARY PRZEMOCY DOMOWEJ

Ofiary przemocy domowej mogą uzyskać pomoc za pośrednictwem National Domestic Violence Hotline (Krajowa Gorąca Linia dla Ofiar Przemocy Domowej) pod numerem 1-800-799-7233 lub 1-800-787-3224 (dla osób z wadami słuchu). Pomoc jest również dostępna w języku hiszpańskim i innych.

Ustawa o Zapobieganiu Przemocy Wobec Kobiet (Violence Against Women Act) pozwala współmałżonkom i dzieciom obywateli amerykańskich i stałych rezydentów – ofiar przemocy domowej – na składanie wniosków we własnym imieniu o status stałego rezydenta. Informacje w tej sprawie można uzyskać na witrynie <http://www.uscis.gov> lub dzwoniąc do Krajowej Gorącej Linii Zapobiegania Przemocy Domowej.

Uwaga na oszustwa konsultantów imigracyjnych!

Wielu doradców imigracyjnych to osoby wysoce kwalifikowane i uczciwe, mogące świadczyć cenne usługi dla imigrantów. Są jednak ludzie, które wykorzystują imigrantów.

Zanim podejmie się decyzję o zwróceniu się o pomoc w sprawach imigracyjnych i przed wniesieniem jakichkolwiek opłat, należy zorientować się, jakiego rodzaju pomoc prawna będzie potrzebna. Trzeba zabezpieczyć się, aby nie paść ofiarą oszustwa imigracyjnego.

Należy pamiętać o następujących sprawach:

- Żadna prywatna organizacja ani osoba oferująca pomoc w sprawach imigracyjnych nie ma żadnych specjalnych „układów” z USCIS. Jeżeli ktoś składa obietnice, które brzmią zbyt dobrze aby były prawdziwe bądź twierdzi, iż ma specjalne powiązania z USCIS, należy zadać szereg wnikliwych pytań. Nie należy ufać ludziom, którzy gwarantują wyniki lub szybsze rozpatrzenie podania. Jeżeli ktoś nie kwalifikuje się do uzyskania świadczeń migracyjnych, powierzenie sprawy adwokatowi imigracyjnemu bądź konsultantowi w żaden sposób nie zmieni tej sytuacji.
- Niektórzy konsultanci, biura podróży, biura pośrednictwa handlu nieruchomościami i osoby nazywające się „notariuszami publicznymi” oferują usługi imigracyjne. Należy wypytać o ich kwalifikacje i poprosić o kopię listu akredytacyjnego BIA lub certyfikatu izby adwokackiej. Niektóre osoby twierdzą, iż mają kwalifikacje do świadczenia usług prawnych, choć nie jest to prawdą. Takie osoby mogą popełniać błędy narażając petenta na poważne konsekwencje.
- Korzystając z usług konsultanta bądź adwokata imigracyjnego, należy zawrzeć z nim kontrakt na piśmie. Taki kontrakt powinien być sporządzony po angielsku i w języku petenta, jeżeli angielski nie jest jego językiem ojczystym. Umowa powinna zawierać listę wszystkich usług, które będą świadczone wraz z wyszczególnieniem ich kosztów. Przed podpisaniem takiej umowy, należy poprosić o referencje.
- Należy unikać płacenia gotówki za usługi. Zawsze należy poprosić o pokwitowanie zapłaty. Należy koniecznie zatrzymać oryginały dokumentów.
- W żadnym wypadku nie wolno podpisywać nie wypełnionego formularza bądź wniosku. Należy dobrze zrozumieć, co się podpisuje.

Jeżeli konsultant imigracyjny okazał się nieuczciwy, należy się zwrócić o pomoc. Należy zadzwonić do prokuratora stanowego bądź lokalnego, do biura spraw konsumenckich lub do lokalnego komisariatu policji.

Skutki popełnienia przestępstwa dla Stałego Rezydenta

Stany Zjednoczone to społeczeństwo przestrzegające prawa. Stali rezydenci Stanów Zjednoczonych mają obowiązek przestrzegania wszystkich przepisów prawnych. Jeżeli stały rezydent dopuści się działań przestępczych bądź zostanie skazany za przestępstwo w Stanach Zjednoczonych, może go to narazić na poważne problemy. Osoba taka może być wydalona z kraju, nie wpuszczona ponownie na teren USA po wyjeździe z kraju, a w pewnych okolicznościach może utracić uprawnienia do uzyskania obywatelstwa USA. Oto przykłady przestępstw, które mogą mieć skutki dla statusu stałego rezydenta:

- Przestępstwa określane jako “aggravated felony” (ciężkie przestępstwa), w tym przestępstwa z użyciem przemocy, które są przestępstwami zagrożonymi karą więzienia powyżej jednego roku.
- Zabójstwo.
- Działalność terrorystyczna.
- Gwałt.
- Przestępstwo na dziecku na tle seksualnym.
- Nielegalny przemyt narkotyków, broni palnej lub osób.

- Przestępstwa „naganne moralnie” (“of moral turpitude”), a więc na ogół przestępstwa z zamiarem kradzieży bądź oszustwa; przestępstwa z groźbą lub użyciem przemocy fizycznej; przestępstwa, gdzie w wyniku lekkomyślnego zachowania dochodzi do poważnego uszkodzenia zdrowia fizycznego; przestępstwa na tle seksualnym.

Poważne skutki dla stałego rezydenta będą również miały następujące zachowania:

- Nieprawdziwe oświadczenia w celu uzyskania świadczeń imigracyjnych dla siebie lub kogoś innego.
- Fałszywe podawanie się za obywatela Stanów Zjednoczonych.
- Głosowanie w wyborach federalnych bądź lokalnych dostępnych tylko dla obywateli USA.
- Bycie „nałogowym alkoholikiem” – kimś, kto jest pijany bądź używa narkotyków przez większość czasu.
- Małżeństwo z więcej niż z jedną osobą w tym samym czasie.
- Zaniechanie obowiązku wspierania finansowego rodziny bądź płacenia alimentów na dziecko lub współmałżonkę zgodnie z nakazem.
- Aresztowanie za napaść lub molestowanie członka rodziny, w tym naruszanie sądowego nakazu ochronnego. Nazywa się to przemocą domową.
- Kłamstwo w celu uzyskania świadczeń publicznych.
- Niezłożenie zeznań podatkowych, gdy są one wymagane.
- Świadome niespełnienie obowiązku rejestracji w Komisji Poborowej (Selective Service) w przypadku mężczyzn w wieku lat 18 - 26.
- Pomoc osobie nie będącej obywatelem Stanów Zjednoczonych bądź rodowitym Amerykaninem przy wjeździe na teren Stanów Zjednoczonych nielegalnie, nawet jeżeli taka osoba jest członkiem bliskiej rodziny i nie płaćła za tę przysługę.

Osoby, które dopuściły się przestępstwa bądź zostały skazane za przestępstwo przed złożeniem wniosku o inne świadczenia imigracyjne powinny skonsultować się z szanowanym adwokatem imigracyjnym bądź organizacją społeczną zapewniającą usługi dla imigrantów. Na stronie 10 znaleźć można informacje na temat uzyskiwania pomocy prawnej.

Osiedlanie się w Stanach Zjednoczonych

Ten rozdział zawiera informacje, które mogą pomóc w przystosowaniu się do życia w Stanach Zjednoczonych. Można z niego dowiedzieć się, jak znaleźć mieszkanie i pracę, uzyskać numer Social Security i prawo jazdy, zabezpieczyć pieniądze i uzyskać opiekę zdrowotną dla siebie i swojej rodziny.

Znajdowanie mieszkania

W Stanach Zjednoczonych jest wiele możliwości zamieszkania. Wiele osób zaraz po przyjeździe mieszka ze znajomymi bądź z rodziną. Po znalezieniu pracy, przeprowadzają się do własnych miejsc zamieszkania. Czasami w znalezieniu tymczasowych miejsc zamieszkania pomagają organizacje religijne i społeczne.

W Stanach Zjednoczonych, ludzie przeznaczają około 25 procent dochodu na wydatki związane z mieszkaniem. Oto niektóre opcje do rozważenia:

Wynajmowanie domu

Domy i mieszkania można wynajmować. Można je znaleźć w różny sposób:

- Szukając szyldów “Apartment Available” (Dostępne mieszkanie) lub “For Rent” (Do wynajęcia) na budynkach.
- W gazetach w części “Classified Advertisements” (Ogłoszenia drobne) lub “Classifieds”. Należy tam odnaleźć strony “Apartments for Rent” (Mieszkania do wynajęcia) i “Homes for Rent” (Domy do wynajęcia). Będą tam również informacje o domach, na przykład ich lokalizacja, liczba pokoi, jak również wysokość czynszu.
- W spisie telefonicznym firm (tzw. książka żółta) pod hasłem “Property Management” (Zarządzanie nieruchomościami). Są to firmy zajmujące się wynajmem domów i mieszkań. Takie firmy pobierają czasem opłaty za pomoc w znalezieniu mieszkania.
- Można spytać znajomych, krewnych lub współpracowników, czy wiedzą o jakimś miejscu do wynajęcia.
- Sprawdzając ogłoszenia “For Rent” na tablicach ogłoszeń w bibliotekach, sklepach spożywczych i innych budynkach użyteczności publicznej.
- Szukając miejsc do wynajęcia na Internecie. Osoby nie posiadające komputera w domu, mogą korzystać z niego w bibliotece publicznej bądź w „kafejkach internetowych”.
- Dzwoniąc do pośrednika handlu nieruchomościami.

Czego oczekiwać wynajmując dom lub mieszkanie

Ubieganie się o wynajem. Osoby odnajmujące domy lub mieszkania nazywane są “landlords” (właściciele wynajmowanej nieruchomości). Osoby takie mogą poprosić o wypełnienie wniosku o wynajem (rental application form). W ten sposób właściciel posesji może sprawdzić, czy wynajmujący ma pieniądze do opłacania czynszu.

Formularz może wymagać podania numeru Social Security bądź dowodu zatrudnienia. Jeżeli nie ma się jeszcze numeru Social Security, można posłużyć się Kartą Stałego Rezydenta. Można również pokazać odcinek z czeku, jako dowód zatrudnienia. Czasami wymagane jest pokrycie niewielkiej opłaty za rozpatrzenie wniosku.

Osoby, które jeszcze nie pracują, mogą potrzebować kogoś, kto podpisze umowę o wynajem wraz z nimi. Taka osoba zwana jest “co-signer” (żyrant). Jeżeli wynajmujący nie będzie w stanie opłacić czynszu, żyrant będzie odpowiedzialny za pokrycie go.

Podpisywanie Umowy Wynajmu. Wynajmujący podpisuje umowę wynajmu zwaną “lease”, jeżeli właściciel posesji zgodzi się ją wynająć. Podpisując umowę wynajmu, wynajmujący zgadza się opłacać czynsz w określonym terminie i pozostać w danym miejscu przez określony czas. Większość umów wynajmu zawiera się na jeden rok. Można również znaleźć miejsce zamieszkania na okresy krótsze, na przykład jeden miesiąc. Zdarza się, iż umowy zawierane na krótszy czas wymagają opłacania wyższego czynszu niż umowy długoterminowe.

Podpisując umowę wynajmu, wynajmujący zgadza się utrzymywać dom w czystości i w dobrym stanie. Za zniszczenie wynajmowanego miejsca może być naliczona dodatkowa opłata. Umowa może ograniczać również liczbę osób, którym wolno mieszkać w danym mieszkaniu czy domu.

Umowa wynajmu jest dokumentem prawnym. Wynajmujący musi dotrzymać swoich zobowiązań określonych w tej umowie. Właściciele nieruchomości muszą również dotrzymać swoich zobowiązań. Muszą dbać o bezpieczeństwo i dobry stan swojej posesji.

Depozyt zabezpieczający. Przed wprowadzeniem się, wynajmujący zwykle opłacają depozyt zabezpieczający (security deposit). Depozyt ten jest zwykle równy wysokości miesięcznego czynszu. Depozyt ten jest zwracany, jeżeli w momencie wyprowadzania się dom jest czysty i w dobrym stanie. W przeciwnym razie, właściciel posesji może zatrzymać część lub cały depozyt, aby pokryć koszty sprzątnięcia lub napraw.

Przed wprowadzeniem się, należy dokładnie obejrzeć dom lub mieszkanie. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek problemów, należy powiadomić o tym właściciela. Przed wyprowadzeniem się, należy porozmawiać z właścicielem, aby dowiedzieć się, co należałoby naprawić, aby odzyskać cały depozyt zabezpieczający.

Inne koszty wynajmu. W niektórych domach i mieszkaniach, w koszty wynajmu włączone są koszty mediów (gazu, elektryczności, ogrzewania, wody i wywozu śmieci). Inne umowy wynajmu wymagają osobnego opłacania tych wydatków. Należy spytać właściciela przed zawarciem umowy, czy koszty takie są włączone. Jeżeli tak, należy sprawdzić, czy jest to uwzględnione w umowie wynajmu przed podpisaniem jej. Jeżeli media nie są włączone, należy dowiedzieć się, ile będą kosztować. Niektóre koszty mediów będą wyższe latem (w związku z ochładzaniem) lub zimą (w związku z ogrzewaniem).

NAPRAWY

Właściciele domu czy mieszkania mają obowiązek dbania o bezpieczeństwo i dobry stan wynajmowanej posesji. W razie stwierdzenia problemów:

- Po pierwsze, należy porozmawiać o tym z właścicielem. Należy mu powiedzieć, co jest zepsute i zaznaczyć, że ma to być naprawione.
- Następnie, należy napisać list do właściciela z wyjaśnieniem, co jest zepsute. Należy zachować kopię takiego listu.
- Wreszcie, należy zadzwonić do lokalnego Biura ds Mieszkań (Housing Office). Większość władz miejskich lub lokalnych ma specjalne osoby wyznaczone do inspekcji domu pod kątem problemów. Można poprosić inspektora, aby przyszedł do domu czy mieszkania i pokazać mu wszystkie problemy.

Jeżeli właściciel posesji nie naprawi takich problemów, można złożyć na niego oficjalne zażalenie.

Kończenie umowy wynajmu. Kończenie umowy wynajmu zwane jest „wypowiedzeniem wynajmu” (terminating your lease). Właściciel posesji może zgodzić się na wcześniejsze wypowiedzenie umowy wynajmu, jeżeli jest w stanie znaleźć kogoś, kto wynajmie takie miejsce. Jeżeli nie, wynajmujący może być zobowiązany do opłacenia czynszu do końca okresu wynajmu, nawet jeżeli już tam nie mieszka. Wyprowadzenie się przed wygaśnięciem okresu wynajmu może również oznaczać utratę depozytu zabezpieczającego. Należy powiadomić właściciela posesji na piśmie o zamiarze wyprowadzenia się. Większość właścicieli posesji wymaga takiego powiadomienia z wyprzedzeniem co najmniej 30 dni.

POZNAJ SWOJE PRAWA: DYSKRYMINACJA MIESZKANIOWA JEST BEZPRAWNA

Właściciel posesji nie może odmówić wynajmu dlatego, że nie podoba mu się osoba wynajmująca. Właściciel posesji łamie przepisy, jeżeli odmawia wynajęcia z powodu:

- rasy lub koloru skóry.
- kraju pochodzenia.
- wyznania religijnego.
- płci.
- niepełnosprawności.
- stanu cywilnego (faktu, czy ktoś jest samotny, czy w związku małżeńskim).

Osoby, które uważają, że odmówiono im wynajmu z któregoś z powyższych powodów, mogą skontaktować się z U.S. Department of Housing and Urban Development – HUD (Departamentem Rozwoju Mieszkalnictwa i Urbanistyki) dzwoniąc pod numer 1-800-669-9777. Linia dostępna jest w języku angielskim i hiszpańskim.

→ **WSKAZÓWKA:** Przy przeprowadzce należy powiadomić Urząd Pocztowy, aby przesyłał korespondencję na nowy adres: <http://www.usps.com> “Moving Guide”. Nie należy również zapomnieć o wypełnieniu formularza AR-11 zgodnie z wymogami DHS. Szczegółowe instrukcje na stronie 8.

Kupowanie domu

Dla wielu ludzi posiadanie własnego domu jest częścią „amerykańskiego marzenia”. Posiadanie domu ma wiele korzyści lecz wiąże się też z wieloma obowiązkami.

Agenci handlu nieruchomościami mogą pomóc w znalezieniu domu do kupienia. Nazwiska takich agentów można uzyskać od znajomych bądź współpracowników, albo dzwoniąc do miejscowych biur pośrednictwa handlu nieruchomościami. Należy poprosić o agenta, który dobrze zna okolicę, w której chce się zakupić dom. Można również przejrzeć gazetę szukając ogłoszeń drobnych (Classifieds) w części “Homes for Sale” (Domy na sprzedaż). Można również odwiedzić ulubioną dzielnicę szukając szyldów “For Sale” (Na sprzedaż).

Większość osób musi uzyskać kredyt na zakup domu; nazywany jest on „hipoteką” (mortgage). Kredyt hipoteczny można uzyskać w miejscowym banku lub z firmy kredytów hipotecznych. Uzyskanie hipoteki oznacza, iż pożyczasz się pieniądze na konkretny procent i na określony czas.

Odsetki, które spłaca się z hipoteki można odpisać od podstawy federalnego podatku dochodowego.

→ **WSKAZÓWKA:** Należy uważać na kredytodawców żądających bardzo wysokiego oprocentowania kredytów hipotecznych. Niektórzy kredytodawcy mogą starać się obciążyć takimi wysokimi stawkami nowo przyjezdnych. Istnieją przepisy chroniące konsumentów przed oszustwem, nieuzasadnionymi kosztami i dyskryminacją przy zakupie domu. Więcej na ten temat dowiedzieć się można odwiedzając stronę “Homes” (Domy) witryny <http://www.hud.gov>.

Konieczne może być również nabycie polisy ubezpieczeniowej dla właścicieli domów, która pomaga pokryć wszelkie możliwe uszkodzenia domu. Ubezpieczenie zwykle pokrywa uszkodzenia spowodowane warunkami pogodowymi, pożarem bądź włamaniem. Właściciele domów płacą podatki od nieruchomości oparte o wartość domu.

Agent pośrednictwa handlu nieruchomościami bądź adwokat specjalizujący się w nieruchomościach może pomóc w znalezieniu kredytu hipotecznego i ubezpieczenia. Mogą również pomóc wypełnić formularze związane z zakupem domu. Agent pośrednictwa handlu nieruchomościami nie powinien obciążać kupującego kosztami kupna domu. Możliwe jednak, iż trzeba będzie zapłacić honorarium adwokatowi specjalizującemu się w nieruchomościach za pomoc w wypełnieniu formularzy. Konieczne będzie również opłacenie pewnych kwot w celu uzyskania kredytu hipotecznego lub złożenia formularzy prawnych wymaganych przez dany stan. Opłaty te nazywane są “closing costs” (koszty transakcji). Agent pośrednictwa handlu nieruchomościami bądź kredytodawca hipoteki muszą ujawnić te koszty z góry przed podpisaniem końcowych formularzy zakupu domu.

DODATKOWE INFORMACJE NA TEMAT ZAKUPU BĄDŹ WYNAJMU DOMU

Zapraszamy do odwiedzenia strony internetowej U.S. Department of Housing and Urban Development pod adresem <http://www.hud.gov>; można też zadzwonić pod numer 1-800-569-4287 po informację w języku angielskim i hiszpańskim. Informacje na temat zakupu domu i uzyskania kredytu hipotecznego znaleźć można na witrynie Federal Citizen Information Center (Federalne Centrum Informacyjne dla Obywateli) pod adresem <http://www.pueblo.gsa.gov>. Warto również odwiedzić stronę “For Homeowners and Home Buyers” (Dla Właścicieli Domów i Kupujących Domy) witryny <http://www.fanniema.com>.

Numer Social Security

Stali rezydenci mają prawo do uzyskania numeru Social Security (SSN). Numer Social Security to numer przydzielany przez władze Stanów Zjednoczonych. Pomaga on władzom w śledzeniu dochodów i świadczeń mieszkańców tego kraju. Posługują się nim również banki i inne agencje, jak chociażby szkoły, do identyfikowania poszczególnych osób. Numer SSN może być wymagany do wynajęcia mieszkania lub kupna domu.

Wydział rządu odpowiedzialny za numery Social Security nazywa się Social Security Administration (Administracja Ubezpieczeń Społecznych). Najbliższe biuro Social Security znaleźć można:

- Pytając znajomych lub sąsiadów o najbliższą siedzibę tego urzędu.
- Dzwoniąc pod numer 1-800-772-1213 od 7 rano do 7 wieczorem. Informację można uzyskać w języku angielskim i hiszpańskim. Dostępne są również bezpłatne usługi tłumacza.
- Szukając adresu na niebieskich kartkach książki telefonicznej.
- Na witrynie internetowej Social Security Administration pod adresem <http://www.socialsecurity.gov> albo w języku hiszpańskim, pod adresem <http://www.segurosocial.gov/espanol/>.

DLA OSÓB NIE MÓWIĄCYCH PO ANGIELSKU

Biuro Social Security może zapewnić bezpłatnie tłumacza do pomocy w staraniach o numer Social Security. Dzwoniąc pod numer 1-800-772-1213 należy powiedzieć, że nie mówi się po angielsku. Osoba taka znajdzie tłumacza, który pomoże porozumieć się przez telefon. Pomoc tłumacza jest również możliwa w czasie wizyt w biurze Social Security.

Witryna internetowa Social Security Administration zawiera szereg pożytecznych informacji dla osób, które przybyły niedawno do Stanów Zjednoczonych. Część witryny zawiera informacje na temat Social Security w 14 językach. Proszę wejść na stronę <http://www.socialsecurity.gov> albo na stronę <http://www.segurosocial.gov/espanol/> aby uzyskać informacje w języku hiszpańskim.

Nie jest potrzebne wypełnianie wniosku ani wizyta w urzędzie Social Security w celu uzyskania numeru Social Security, jeżeli:

- Prosiło się o numer Social Security lub kartę składając podanie o wizę imigracyjną ORAZ
- Wniosek o wizę imigracyjną składany był w październiku 2002 lub później, ORAZ
- W chwili przyjazdu do Stanów Zjednoczonych imigrant miał ukończone 18 lat.

JAK ZAPOBIEC KRADZIEŻY TOŻSAMOŚCI

„Kradzież tożsamości” oznacza kradzież informacji osobistych, takich jak numer Social Security lub numer konta bankowego. Oszust może wykorzystać je do pobrania pieniędzy z konta poszkodowanej osoby bądź użycia karty kredytowej w jej imieniu. Kradzież tożsamości to poważne przestępstwo. Oto, co można zrobić, aby się przed nim uchronić:

- Upewnić się, że osoby, którym udostępnia się informacje osobiste, szczególnie przez telefon lub Internet, są godne zaufania.
- Zostawiać kartę Social Security w domu w bezpiecznym miejscu. Nie należy jej nosić przy sobie.
- Nosić przy sobie tylko dowody tożsamości i karty kredytowe, które są potrzebne w danym momencie. Resztę należy zostawić w domu w bezpiecznym miejscu.
- Porwać lub zniszczyć wszelkie dokumenty i formularze zawierające informacje osobiste przed wyrzuceniem ich do śmieci.

Jeżeli ktoś padł ofiarą kradzieży tożsamości, może uzyskać pomoc dzwoniąc do Federal Trade Commission's ID Theft Hotline (Gorącej Linii Kradzieży Tożsamości Federalnej Komisji Handlu) pod numer 1-877-438-4338. Informacje można także uzyskać w Internecie pod adresem <http://www.ftc.gov/bcp/edu/microsites/idtheft>.

W takiej sytuacji, informacje potrzebne do nadania numeru SSN zostały przesłane przez Departament Stanu i Bezpieczeństwa Narodowego (Departments of State and Homeland Security, DHS) do Social Security Administration. Urząd Social Security przydzieli SSN i wyśle kartę SSN na ten sam adres, na który USCIS wyśle Kartę Stałego Rezydenta. Karta SSN powinna nadejść w przeciągu trzech tygodni od przyjazdu do USA. Jeżeli karta nie przyjdzie w ciągu trzech tygodni od przyjazdu do USA lub w przypadku zmiany adresu po przyjeździe do Stanów przed otrzymaniem karty SSN, należy skontaktować się z urzędem Social Security Administration.

Konieczne jest udanie się do urzędu Social Security w celu uzyskania SSN, jeżeli:

- Nie ubiegało się o przyznanie numeru lub Social Security składając podanie o wizę imigracyjną, LUB
- Wniosek o wizę imigracyjną składany był przed październikiem 2002, LUB
- W chwili przyjazdu do Stanów Zjednoczonych imigrant nie miał ukończonych 18 lat.

Urząd Social Security pomoże w składaniu wniosku o SSN. Udają się do urzędu w celu złożenia wniosku, należy mieć przy sobie:

- Metrykę urodzenia lub inny dokument, np. paszport, potwierdzający datę i miejsce urodzenia ORAZ
- Dokument wskazujący na status imigracyjny, w tym pozwolenie na pracę w USA.
Można wziąć ze sobą Kartę Stałego Rezydenta lub paszport ze stemplem imigracyjnym bądź wizą.

Numer Social Security zostanie wysłany pocztą. Karta Social Security powinna nadejść w ciągu około dwóch tygodni po uzyskaniu przez Social Security Administration wszystkich dokumentów wymaganych na wniosku. Jeżeli którekolwiek dokumenty będą wymagały weryfikacji, uzyskanie numeru SSN może potrwać dłużej.

Sprawy finansowe

Zakładanie konta bankowego

Konto bankowe jest bezpiecznym miejscem przechowywania pieniędzy. Banki dysponują różnymi rodzajami kont. Konta czekowe (do opłacania rachunków) i konta oszczędnościowe (umożliwiające uzyskiwanie odsetek od oszczędzanych pieniędzy) to dwa najbardziej typowe. Można otworzyć konto bankowe własne lub wspólne konto bankowe ze współmałżonkiem lub inną osobą. Banki mogą pobierać opłaty za swoje usługi.

Innymi rodzajami instytucji świadczących usługi bankowe są związki kredytowe (credit unions) oraz stowarzyszenia oszczędnościowo-pożyczkowe (savings and loan associations). Niektórzy pracodawcy prowadzą związki kredytowe, do których pracownicy mogą wstępować. Związki kredytowe zapewniają większość usług bankowych, a wiele oferuje również dodatkowe usługi. Warto porównać zakres usług, opłaty, godziny i lokalizację banków przed otwarciem konta i wybrać taki, który najlepiej odpowiada indywidualnym potrzebom.

→ **WSKAZÓWKA:** Wiele sklepów oferuje usługi realizacji czeków i wysyłki pieniędzy za granicę, ale takie usługi mogą być kosztowne. Warto zorientować się, czy w wybranym banku dostępne są podobne usługi po niższej cenie.

ZABEZPIECZENIE PIENIĘDZY

Przechowywanie znacznych kwot w domu nie jest bezpieczne. Podobnie jak nie jest bezpieczne noszenie przy sobie dużych ilości gotówki. Pieniądze mogą zostać skradzione lub można je zgubić. Pieniądze są chronione, jeżeli umieści się je w banku, który jest członkiem Federal Deposit Insurance Corporation – FDIC (Federalnej Korporacji Ubezpieczeń Depozytów). FDIC zapewnia bankom ubezpieczenie, które chroni pieniądze klientów. Gdyby bank zakończył działalność, FDIC wypłaci klientom ich pieniądze złożone na kontach do maksymalnej sumy \$100 000. Należy upewnić się, że wybrany bank posiada ubezpieczenie FDIC.

Przy otwieraniu konta bankowego, wymagane będzie okazanie dowodu tożsamości. Można posłużyć się Kartą Stałego Rezydenta lub prawem jazdy. Konieczne będzie również wpłacenie pewnej sumy – zwanej depozytem – na nowe konto. Po kilku dniach można pobrać te pieniądze z konta. Nazywa się to wypłatą pieniędzy. Pieniądze można wypłacić wypisując czek, idąc do bankomatu (ATM) lub wypełniając formularz wypłaty w banku.

Posługiwanie się kontem bankowym

Pieniądze można pobrać z konta bankowego wypisując czek osobisty lub posługując się kartą ATM. Należy upewnić się, że tylko właściciel konta lub ewentualnie jego współwłaściciel ma dostęp do takiego konta.

Czeki osobiste. Kiedy otwiera się konto można uzyskać książeczkę zawierającą czeki osobiste. Czeki to formularze, które wypełnia się, kiedy płaci się za coś. Czek jest dla banku poleceniem wypłacenia pieniędzy osobie lub firmie wskazanej na czeku. Czeki należy przechowywać w bezpiecznym miejscu.

Karty bankowe. (ATM) Można poprosić bank o wydanie karty ATM. Jest to niewielka karta plastikowa połączona z kontem bankowym. Można posługiwać się taką kartą do wypłaty gotówki

lub wpłacania pieniędzy na konto poprzez bankomat ATM. Zwykle posługiwanie się kartą ATM we własnym banku nie wiąże się z żadną opłatą. Czasami natomiast wymagana jest opłata przy posługiwaniu się kartą ATM w innym banku.

Personel banku pokaże, jak posługiwać się kartą ATM i przydzieli specjalny osobisty numer identyfikacyjny PIN (“personal identification number”) do posługiwania się w bankomatach. Korzystając z bankomatów ATM trzeba zachować ostrożność. W żadnym wypadku nie należy ujawniać nikomu swojego numeru PIN ani pożyczyc karty ATM. Umożliwiłoby to wypłacenie pieniędzy z konta posiadacza.

Karty debetowe. Bank może wydać kartę debetową do użycia z kontem czekowym. Czasami również można posłużyć się kartą ATM jako kartą debetową. Karta debetowa umożliwia płacenie za różne rzeczy bez konieczności wypisywania czeku – polega to na tym, że bank przesyła pieniądze bezpośrednio do firmy, od której coś kupujemy.

Czeki bankowe. Czeki bankowe to czeki przygotowane przez bank na zlecenie klienta. Wpłaca się do banku pieniądze, a bank wydaje czek na daną kwotę przeznaczony dla osoby lub firmy, której chcemy taki czek wysłać. Banki mogą pobierać opłaty za wydawanie czeków bankowych.

KARTY KREDYTOWE

Karty kredytowe umożliwiają dokonywanie zakupów i uiszczanie należności za nie po pewnym czasie. Banki, sklepy i stacje benzynowe to przykłady firm, które mogą wydawać karty kredytowe. Rachunek przychodzi pocztą co miesiąc i zawiera wykaz zakupów dokonanych z użyciem karty kredytowej. Jeżeli zapłaci się całą kwotą wyszczególnioną na rachunku, nie płaci się odsetek. Jeżeli cała kwota nie zostanie opłacona lub opłata zostanie wysłana z opóźnieniem, zostaną naliczone odsetki, a możliwe również, że dodatkowa opłata. Niektóre karty kredytowe mają bardzo wysokie oprocentowanie.

Trzeba być ostrożnym podając innym swój numer karty kredytowej, szczególnie przez telefon lub Internet. Należy upewnić się, iż osoba lub firma prosząca o taki numer jest godna zaufania.

- **WSKAZÓWKA:** Warto co miesiąc dokładnie przejrzeć swój rachunek z karty kredytowej, aby upewnić się, iż wszystkie pozycje są prawidłowe. Jeżeli zauważymy kwotę za zakup, którego nie dokonaliśmy, należy natychmiast powiadomić o tym firmę wydającą kartę kredytową. Zazwyczaj jeżeli powiadomi się firmę niezwłocznie, właściciel karty nie będzie obciążony kosztami takiej transakcji.

Należy zapisać wszystkie numery kont bankowych oraz kart debetowych, ATM i kredytowych. Warto również zapisać numery telefonów tych firm. Wszystkie informacje należy przechowywać w bezpiecznym miejscu. W przypadku kradzieży lub zagubienia portfela, można zadzwonić do firm i anulować wszystkie karty. W ten sposób zapobiegnie się nielegalnemu posługiwaniu się tymi kartami przez inne osoby.

OCENA ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ

W Stanach Zjednoczonych bardzo ważne jest terminowe spłacanie kredytu. Istnieją firmy, które tworzą „punktację kredytową” albo inaczej „ocenę zdolności kredytowej w zależności od tego, jak dana osoba opłaca rachunki, ile zaciąga kredytów, i w zależności od innych czynników. Ta ocena zdolności kredytowej ma ogromne znaczenie przy zakupie domu lub samochodu bądź zaciąganiu kolejnego kredytu. A oto niektóre sposoby zabezpieczenia dobrej punktacji kredytowej:

- Płacenie wszystkich rachunków na czas.
- Utrzymywanie niskiego salda na kartach kredytowych. Opłacanie co najmniej minimalnej kwoty należnej w każdym miesiącu.
- Unikanie składania nadmiernej ilości wniosków o kredyty lub karty kredytowe.

Zgodnie z przepisami prawa federalnego, można uzyskać jeden darmowy raport kredytowy w roku. W celu uzyskania kopii raportu kredytowego, należy zadzwonić pod numer 1-877-322-8228 lub wejść na stronę internetową <http://www.annualcreditreport.com>.

Szukanie pracy

Istnieje wiele sposobów poszukiwania pracy w Stanach Zjednoczonych. Aby zwiększyć swoje szanse znalezienia pracy można:

- Pytać znajomych, sąsiadów, rodzinę i inne osoby z okolicy o poszukiwanych pracownikach lub dobrych miejscach pracy.
- Szukać w ogłoszeniach drobnych (“Classifieds”) w części “Employment” (Praca).
- Szukać znaków “Help Wanted” (Potrzebna Pomoc) w oknach okolicznych firm.
- Odwiedzać biura zatrudnienia bądź działy kadr (Human Resources) firm w danej okolicy i pytać o wolne stanowiska.
- Odwiedzać agencje pomagające imigrantom w znajdowaniu pracy lub programów szkolenia zawodowego.

- Sprawdzać tablice ogłoszeń w miejscowych bibliotekach, sklepach spożywczych i innych budynkach użyteczności publicznej.
- Spytać o wolne stanowiska w wydziale zatrudnienia (department of employment services) w danym stanie.
- Szukać pracy w Internecie. Osoby korzystające z komputera w bibliotece mogą poprosić personel o pomoc i informację, jak się do tego zabrać.

Jak się ubiegać o pracę

Większość pracodawców wymaga wypełnienia wniosku o zatrudnienie. Jest to formularz zawierający pytania o adres, wykształcenie i doświadczenie zawodowe. Może zawierać również pytania o osoby, z którymi pracowało się w przeszłości. Nazywa się to „referencjami”; pracodawca może zadzwonić do takich osób z pytaniami na temat kandydata.

Możliwe, że potrzebny będzie życiorys zawodowy (“resumé”) zawierający listę doświadczeń zawodowych. Takie resumé mówi pracodawcy o poprzednich miejscach zatrudnienia, o wykształceniu lub szkoleniach i o fachowych umiejętnościach kandydata. Warto mieć przy sobie resumé składając podanie o pracę.

Dobre resumé:

- Zawiera imię i nazwisko, adres i numer telefonu kandydata.
- Wymienia poprzednie miejsca i daty zatrudnienia.
- Zawiera informacje o wykształceniu.
- Ukazuje szczególne umiejętności zawodowe kandydata.
- Jest przejrzysty i wolny od błędów.

Warto spytać instytucje pomocy socjalnej w danej okolicy, czy mogą one pomóc przygotować resumé. Takie usługi świadczą również prywatne firmy, ale pobierają za to opłatę.

JAKIE SĄ ŚWIADCZENIA?

Obok wynagrodzenia niektórzy pracodawcy oferują dodatkowe świadczenia związane z zatrudnieniem. Świadczenia takie mogą obejmować:

- Opiekę medyczną.
- Opiekę dentystyczną.
- Opiekę okulistyczną.
- Ubezpieczenie na życie.
- Plany emerytalne.

Pracodawcy opłacają część kosztów takich świadczeń, a niekiedy nawet opłacają je w całości. Warto spytać, jakie świadczenia zapewnia dany pracodawca.

Rozmowa kwalifikacyjna

Pracodawcy często chcą spotkać się z kandydatem i porozmawiać z nim o pracy. Będą pytać na temat poprzednich miejsc zatrudnienia i nabytych umiejętności. Można przećwiczyć odpowiadanie na pytania o poprzednie miejsca pracy i umiejętności fachowe ze znajomym bądź kimś z rodziny, aby dobrze się do tego przygotować. Kandydat może również zadawać pytania pracodawcy. Jest to dobra okazja, aby dowiedzieć się czegoś o takiej pracy.

POZNAJ SWOJE PRAWA: PRAWO FEDERALNE CHRONI PRACOWNIKÓW

Istnieje szereg przepisów federalnych zabraniających pracodawcom dyskryminacji osób starających się o pracę. Stany Zjednoczone mają przepisy zabraniające dyskryminacji z powodu:

- Rasy, koloru skóry, wyznania religijnego, kraju pochodzenia i płci (Ustawa o Prawach Obywatelskich).
- Wiekowi (Ustawa o Dyskryminacji Wiekowej przy Zatrudnieniu).
- Niepełnosprawności (Ustawa o Ochronie Niepełnosprawnych).
- Płci (Ustawa o Równości Płci).

Więcej informacji na temat tych przepisów ochronnych uzyskać można na witrynie internetowej U.S. Equal Employment Opportunity Commission (Komisja Równych Praw Zatrudnienia USA) pod adresem <http://www.eeoc.gov>, albo dzwoniąc pod numer 1-800-669-4000 lub 1-800-669-6820 (dla osób słabo słyszających).

Inne przepisy prawa pomagają w zapewnieniu bezpieczeństwa miejsca pracy, zezwalają na urlop bezpłatny w przypadku nagłych sytuacji rodzinnych bądź medycznych, zapewniają tymczasowe zasiłki dla bezrobotnych pracowników. Warto zajrzeć do witryny U.S. Department of Labor (Departament Pracy USA) pod adresem <http://www.dol.gov>, gdzie można znaleźć dodatkowe informacje na temat praw pracowników.

Warto również spytać:

- Jakie są godziny pracy?
- Jakie jest wynagrodzenie za pracę? (Prawo Stanów Zjednoczonych wymaga od większości pracodawców płacenia co najmniej „wynagrodzenia minimalnego”, które jest najniższym dozwolonym wynagrodzeniem.)
- Ile jest dni urlopu?
- Ile dni chorobowych przysługuje pracownikowi?
- Jakie świadczenia wiążą się z tą pracą?

Podczas rozmowy kwalifikacyjnej pracodawca może zadawać wiele pytań. Są jednak pewne pytania, których pracodawcom nie wolno zadawać. Nie wolno zadawać pytań na temat rasy, koloru skóry, płci, stanu cywilnego, wyznania, kraju pochodzenia, wieku lub ewentualnego inwalidztwa.

FEDERALNA OCHRONA PRACOWNIKÓW - IMIGRANTÓW

Prawo federalne chroni pracowników przed dyskryminacją ze strony pracodawcy w związku ze statusem imigracyjnym. Pracodawcom nie wolno:

- Odmawiać zatrudnienia bądź zwalniać pracownika z powodu statusu imigracyjnego bądź faktu iż nie jest on obywatelem USA.
- Wymagać okazania Karty Stałego Rezydenta bądź odrzucić ważne pozwolenie na pracę.
- Preferować zatrudnienie pracowników bez dokumentów uprawniających do zatrudnienia.
- Dyskryminować pracowników z powodu ich pochodzenia narodowego (czy też kraju pochodzenia).
- Prowadzić działania odwetowe przeciwko pracownikom, którzy skarżą się na traktowanie w sposób opisany powyżej.

Dodatkowe informacje na temat przysługujących praw można uzyskać dzwoniąc do Office of Special Counsel (Biuro Specjalnego Doradcy) pod numer 1-800-255-7688 lub 1-800-237-2515 (dla osób źle słyszących). Pod tymi samymi numerami można również złożyć skargę. Osoby nie mówiące po angielsku mogą skorzystać z pomocy tłumacza. Dodatkowe informacje można również uzyskać z witryny <http://www.usdoj.gov/crt/osc>.

Czego można oczekiwać po zatrudnieniu

Na początku nowej pracy konieczne będzie wypełnienie pewnych formularzy. Należą do nich:

- Formularz I-9, formularz potwierdzenia kwalifikacji do zatrudnienia (Employment Eligibility Verification Form). Pracodawca jest zobowiązany przepisami do sprawdzenia, czy wszyscy nowo zatrudnieni pracownicy są uprawnieni do pracy w Stanach Zjednoczonych. W pierwszym dniu zatrudnienia pracownik będzie zobowiązany do wypełnienia formularza I-9. W ciągu trzech dni roboczych pracownik ma obowiązek okazania pracodawcy dokumentów tożsamości i dokumentów upoważniających do zatrudnienia. Pracownik może wybrać, które dokumenty pokaże jako dowód prawa do pracy w Stanach Zjednoczonych, pod warunkiem iż będą to dokumenty wymienione na formularzu I-9. Lista akceptowalnych dokumentów znajduje się na odwrocie formularza I-9. Przykłady akceptowalnych dokumentów to Karta Stałego Rezydenta bądź karta z numerem Social Security nie zawierająca ograniczeń w połączeniu z prawem jazdy wydanym przez dany stan.
- Formularz W-4, zaświadczenie o potrącaniu należności od pracownika (Employee's Withholding Allowance Certificate). Pracodawca powinien potrącać podatek federalny z czeku wynagrodzenia pracownika i wysyłać go władzom. Nazywamy to "withholding tax" (potrącanie podatku). Formularz W-4 nakazuje pracodawcy potrącanie podatków i ułatwia obliczenie właściwej sumy do potrącenia.
- Inne formularze. Może być również wymagane wypełnienie formularza potrącania podatków dla stanu, w którym mieszka pracownik oraz formularzy wymaganych do uzyskania świadczeń.

Pracownicy mogą otrzymywać wynagrodzenie co tydzień, co dwa tygodnie, lub raz w miesiącu. Czek wypłaty będzie wyszczególniał kwoty potrącone na podatki federalne i stanowe, na podatki Social Security i na wszystkie świadczenia opłacane przez pracownika. Niektórzy pracodawcy wysyłają wynagrodzenie bezpośrednio do banku; nazywamy to przelewem bankowym (direct deposit).

Język angielski w pracy

Jeżeli ktoś nie mówi po angielsku, powinien postarać się nauczyć tego języka możliwie jak najszybciej. Kursy angielskiego, bezpłatne bądź za niewielką opłatą, można znaleźć w swojej okolicy, często za pośrednictwem miejscowej szkoły publicznej bądź koledżu. Znajomość angielskiego pomaga w pracy, w najbliższym otoczeniu i w życiu codziennym. Dodatkowe informacje na temat nauki angielskiego można znaleźć na stronie 42.

Jeżeli pracodawca wymaga od pracownika znajomości języka angielskiego w pracy, musi wykazać przyczyny, dla których język angielski jest niezbędny do prawidłowego wykonywania zawodu. Pracodawca musi również powiadomić kandydata, iż angielski jest wymagany, zanim go zatrudni. Jeżeli pracodawca nie jest w stanie uzasadnić wymogu znajomości języka angielskiego na danym stanowisku, możliwe, że narusza on prawo federalne. Pomoc i dodatkowe informacje na ten temat można uzyskać kontaktując się z Komisją Równych Możliwości Zatrudnienia (U.S. Equal Employment Opportunity Commission – EEOC). Proszę dzwonić pod numer 1-800-669-4000 lub 1-800-669-6820 (dla osób źle słyszących) lub odwiedzić witrynę <http://www.eeoc.gov>.

Testy na obecność narkotyków i badanie przeszłości

Niektóre stanowiska mogą wymagać przejścia testu sprawdzającego, czy kandydat nie zażywa nielegalnych narkotyków. Niektóre miejsca pracy wymagają sprawdzenia informacji z przeszłości pracownika, badania wykonywanych w przeszłości działań i aktualnych okoliczności życia kandydata.

Podatki

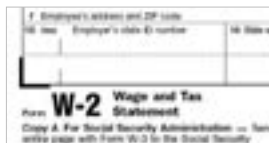
Podatki to pieniądze, które obywatele i rezydenci USA płacą władzom federalnym, stanowym i lokalnym. Podatki opłacają koszty usług zapewnianych przez władze. Istnieje szereg rodzajów podatków, takich jak podatki dochodowe, podatki od sprzedaży i podatki od nieruchomości.

Podatki dochodowe. Podatek dochodowy opłacany jest na rzecz władz federalnych, większości władz stanowych i niektórych władz lokalnych. „Dochód do opodatkowania” to pieniądze uzyskiwane z zarobków, pracy na własny rozrachunek, napiwków i sprzedaży nieruchomości. Większość osób opłaca podatki w ten sposób, iż są one potrącone ich z czeków wynagrodzenia. Kwota należnego podatku zależy od zarabionej sumy. Stopa podatku dochodowego jest niższa dla osób zarabiających mniej. Wszyscy, którzy uzyskują dochód, zamieszkują w Stanach Zjednoczonych, a także spełniają pewne kryteria, mają obowiązek złożenia zeznania podatkowego i opłacania należnych podatków.

Urząd Skarbowy (Internal Revenue Service – IRS) to agencja rządu federalnego, do której wysyła się podatek dochodowy. Podatnicy wypełniają formularz 1040 „zeznań podatku dochodowego” (“income tax return”) i wysyłają go do IRS co roku. Zeznania podatkowe informują władze o wysokości zarobków podatnika i o wysokości podatków potrąconych z czeku wynagrodzenia. Jeżeli z czeku wynagrodzenia potrącono nadmierną sumę, podatnik uzyska zwrot nadpłaconej kwoty. Jeżeli z czeku była potrącana niedostateczna suma, podatnik musi wysłać dodatkową płatność do IRS.

Podatki Social Security i Medicare. Są to podatki federalne potrącane z czeku wypłaty. Urząd Social Security zapewnia świadczenia niektórym pracownikom na emeryturze i ich rodzinom, niektórym pracownikom niepełnosprawnym i ich rodzinom, jak również niektórym członkom rodziny zmarłego pracownika. Podatki na Medicare pokrywają koszty usług medycznych większości osób, które przekroczyły 65 rok życia.

FORMULARZ W-2: ZESTAWIENIE DOCHODÓW I PODATKÓW

W-2 to federalny formularz podatkowy wyszczególniający dochody i podatki opłacone w ostatnim roku podatkowym. Rok podatkowy zaczyna się 1 stycznia i kończy 31 grudnia każdego roku. Przepisy wymagają od pracodawcy wysłania formularza W-2 do dnia 31 stycznia każdego roku. Pracownik otrzymuje formularz W-2 z każdego miejsca pracy. IRS wymaga dołączenia kopii formularza W-2 do federalnego zeznania podatkowego. Jeżeli ktoś mieszka lub pracuje w stanie, wymagającym uiszczania podatku dochodowego, konieczne jest wysłanie egzemplarza W-2 wraz ze stanowym zeznaniem podatkowym.

W większości przypadków konieczny jest łączny staż pracy 10 lat (lub 40 kwartałów) w ciągu całego życia, aby uzyskać świadczenia emerytalne Social Security oraz świadczenia Medicare. Czasem wystarczy mniej niż 10 lat pracy, aby pracownik kwalifikował się do świadczeń na wypadek inwalidztwa, albo żeby jego rodzina kwalifikowała się do świadczeń po zgonie pracownika na podstawie jego zarobków.

Podatek od sprzedaży. Podatki od sprzedaży to podatki stanowe i lokalne. Podatki te dodane są do kosztów zakupu niektórych towarów. Podatki od sprzedaży zależą od kosztu danego towaru. Podatki od sprzedaży umożliwiają pokrycie kosztów usług świadczonych przez władze stanowe lub lokalne, takich jak utrzymanie dróg, policja i straż pożarna.

Podatki od nieruchomości. Są to podatki stanowe i lokalne od domu i działki. W wielu miejscach podatki od nieruchomości pomagają w utrzymaniu lokalnych szkół publicznych i innych usług.

Pomoc podatkowa

Stali rezydenci mają obowiązek składania co roku zeznań federalnego podatku dochodowego. To zeznanie obejmuje dochody za okres od stycznia do grudnia ubiegłego roku. Zeznania podatkowe należy złożyć do 15 kwietnia. Można uzyskać bezpłatną pomoc w sprawie podatku dochodowego w centrum pomocy podatnikom (Taxpayer Assistance Center) IRS. Nie jest wymagane umówienie z góry. Ośrodki pomocy podatnikom mieszczą się w rozmaitych miastach i dzielnicach w całych Stanach Zjednoczonych. Aby znaleźć najbliższe centrum pomocy podatnikom, należy odwiedzić witrynę <http://www.irs.gov/localcontacts/index.html>. Można również uzyskać pomoc telefoniczną dzwoniąc do IRS pod numer 1-800-829-1040.

USŁUGI WŁADZ NA RZECZ MIESZKAŃCÓW USA

Podatki pokrywają koszty usług, które władze federalne zapewniają mieszkańcom Stanów Zjednoczonych. Oto niektóre przykłady tych usług:

- Utrzymanie bezpieczeństwa kraju.
- Leczenie i zapobieganie chorobom poprzez badania naukowe.
- Ochrona pieniędzy w bankach poprzez system ubezpieczeń.
- Edukacja dzieci i dorosłych.
- Budowa i utrzymanie dróg i autostrad.
- Zapewnianie usług medycznych osobom ubogim i starszym.
- Udzielanie pomocy w nagłych wypadkach po katastrofach naturalnych, takich jak huragany, powodzie lub trzęsienia ziemi.

Podróżowanie po Stanach Zjednoczonych

Istnieje wiele sposobów podróżowania po Stanach Zjednoczonych. Wiele miast posiada linie autobusowe, pociągi (często zwane metrem – “subways”), trolejbusy i tramwaje. Każdy może skorzystać z takich środków komunikacji publicznej po uiszczeniu niewielkiej opłaty. W niektórych miejscach można kupić kartę pozwalającą na szereg przejazdów metrem lub autobusem. Można również płacić za każdy przejazd osobno. Taksówki to samochody oferujące przewozy w wybrane przez pasażera miejsce za odpowiednią opłatą. Taksówki są bardziej kosztowne niż inne formy transportu publicznego.

GDZIE KUPIĆ SAMOCHÓD?

Samochód może być wygodnym sposobem przemieszczania się. W Stanach Zjednoczonych konieczne jest również wykupienie ubezpieczenia samochodowego, rejestracja pojazdu i uzyskanie pozwoleń. W niektórych miastach poruszanie się samochodem może być trudne z powodu dużego natężenia ruchu. Przed decyzją kupna samochodu warto rozważyć jego wszystkie koszty i zalety.

Starania o prawo jazdy

Jazda samochodem bez prawa jazdy stanowi naruszenie przepisów. Jeżeli ktoś chce prowadzić pojazd, najpierw musi złożyć wniosek o prawo jazdy. Prawo jazdy należy uzyskać w swoim stanie zamieszkania.

Stanowe biuro wydające prawa jazdy udzieli informacji na temat sposobów uzyskania tego dokumentu. Biura takie mają rozmaite nazwy w poszczególnych stanach. Najczęściej spotykane nazwy to Department of Motor Vehicles (DMV – Wydział Pojazdów Silnikowych), Department of Transportation (Wydział Transportu), Motor Vehicle Administration (Zarząd Pojazdów Silnikowych), lub Department of Public Safety (Wydział Bezpieczeństwa Publicznego). Biura takie można odnaleźć na niebieskich kartkach książki telefonicznej, a dodatkowe informacje można uzyskać na witrynie http://www.usa.gov/Topics/Motor_Vehicles.shtml.

Niektórzy stali rezydenci mają już prawa jazdy wydane w innym kraju. Możliwa jest czasem wymiana takiego prawa jazdy na prawo jazdy danego stanu. Należy zorientować się, czy jest to możliwe w poszczególnych stanach.

10 WSKAZÓWEK NA TEMAT BEZPIECZNEJ JAZDY W USA

- W tym kraju obowiązuje ruch prawostronny.
- Zawsze należy mieć przy sobie prawo jazdy i kartę ubezpieczenia.
- Trzeba mieć zawsze zapięte pasy bezpieczeństwa.
- Należy stosować właściwe pasy bezpieczeństwa i specjalne foteliki dla dzieci.
- Przed skrętem w lewo lub w prawo należy najpierw włączyć odpowiedni kierunkowskaz.
- Należy przestrzegać wszystkich przepisów i znaków ruchu drogowego.
- Jeżeli wymija nas samochód policyjny, wóz straży pożarnej lub karetka pogotowia, należy zjechać na bok drogi.
- Nie wolno wymijać autobusu szkolnego, jeżeli ma on włączone czerwone migające światła.
- Nie wolno prowadzić pojazdu pod wpływem alkoholu lub narkotyków.
- Należy zachować szczególną ostrożność jadąc we mgle, po oblodzonej jezdni, w deszczu lub w czasie śniegu.

→ **WSKAZÓWKA:** Prawo jazdy służy jako dokument tożsamości w Stanach Zjednoczonych. Warto je mieć, nawet jeżeli nie prowadzi się samochodu.

Osoby, które nie potrafią prowadzić pojazdu, mogą skorzystać z lekcji nauki jazdy. Wiele okręgów szkół publicznych prowadzi zajęcia zwane „kształceniem kierowców” (“driver education”). Podobne usługi znaleźć można na żółtych stronach książki telefonicznej, pod hasłem “Driving Instruction” (Nauka jazdy).

→ **WSKAZÓWKA:** Autostop nie jest popularny w Stanach Zjednoczonych. W wielu miejscach jest też niezgodny z przepisami. Z powodów bezpieczeństwa nie należy jeździć autostopem i nie należy zabierać autostopowiczów.

INFORMACJE DLA PODRÓŻNYCH

Podróże autobusem:
Greyhound 1-800-229-9424 lub
<http://www.greyhound.com>.

Podróże pociągiem:
Amtrak 1-800-872-7245 lub
<http://www.amtrak.com>.

Podróże lotnicze: W Stanach Zjednoczonych jest wiele linii lotniczych. Można je znaleźć na żółtych stronach książki telefonicznej pod hasłem “Airlines.”

Dbłość o zdrowie

W USA płaci się za własną opiekę medyczną. Opieka medyczna może być bardzo kosztowna, dlatego wiele osób wykupuje ubezpieczenie medyczne. Warto postarać się o ubezpieczenie medyczne dla siebie i swojej rodziny możliwie jak najszybciej.

Pracownicy mogą oferować ubezpieczenie medyczne jako świadczenie pracownicze. Niektórzy pracodawcy opłacają całość miesięcznych kosztów ubezpieczenia zdrowotnego, podczas gdy niektórzy opłacają tylko część takich kosztów. Miesięczne koszty nazywane są składką ("premium"). Być może konieczne będzie opłacenie części tej składki. Zwykle pracodawcy potrącają część składki opłacaną przez pracownika z czeków wynagrodzenia.

JAK ZNALEŹĆ PRZYCHODNIĘ LUB INNE FORMY TANIEJ OPIEKI MEDYCZNEJ

Kliniki to gabinety lekarskie zapewniające usługi bezpłatne bądź za niewielką opłatą. W większości dzielnic istnieje co najmniej jedna taka klinika. Organizacje społeczne działające na rzecz imigrantów również mogą znać ekonomiczne lub bezpłatne kliniki w danej okolicy.

Wydział Zdrowia i Usług Socjalnych (Department of Health and Human Services) również zapewnia podstawową opiekę zdrowotną imigrantom. Na ich stronie internetowej można znaleźć listę klinik i innych usługodawców opieki zdrowotnej. Aby znaleźć pobliską klinikę lub lekarza, można odwiedzić witrynę <http://ask.hrsa.gov/pc/>. Należy wpisać stan lub kod pocztowy, aby uzyskać odpowiednie informacje. Można również znaleźć je na żółtych stronach pod hasłem "Social Services."

Lekarze wysyłają rachunki do towarzystw ubezpieczenia zdrowotnego. Towarzystwa ubezpieczenia zdrowotnego pokrywają część lub całość kosztów usług medycznych. Często wymagane jest opłacenie części rachunku medycznego. Czasem nazywa się to dopłatą z własnej kieszeni ("co-payment").

Osoby nie posiadające ubezpieczenia zdrowotnego mogą ubiegać się o federalną lub stanową pomoc medyczną. Na ogół stany zapewniają jakiś rodzaj pomocy dzieciom i kobietom w ciąży. Informacje na ten temat uzyskać można w wydziale zdrowia danego stanu lub miasta.

Jeżeli konieczne jest uzyskanie pomocy medycznej w nagłym przypadku, należy udać się na pogotowie do najbliższego szpitala. Większość szpitali jest zobowiązana przepisami federalnymi do przyjmowania pacjentów w nagłych przypadkach, nawet jeżeli pacjent nie jest w stanie opłacić kosztów takich usług.

Federalne i Stanowe Programy Opieki Zdrowotnej

Medicaid to program prowadzony wspólnie przez władze federalne i stanowe na rzecz osób o niskich dochodach. Każdy stan ma swoje własne przepisy Medicaid. Medicaid pokrywa koszty usług medycznych, takich jak wizyty lekarskie i pobyty w szpitalu. Stali rezydenci, którzy wjechali do Stanów Zjednoczonych przed 22 sierpnia 1996 r. mogą uzyskać Medicaid po spełnieniu pewnych warunków. Stali rezydenci, którzy wjechali do Stanów Zjednoczonych w dniu 22 sierpnia 1996 r. lub później mogą uzyskać Medicaid, jeżeli przemieszczają w USA co najmniej 5 lat i spełnią pewne warunki.

Medicare jest programem ubezpieczenia zdrowotnego dla osób, które ukończyły 65 rok życia lub które cierpią na pewne określone schorzenia. Medicare pokrywa koszty usług w przypadku choroby lub obrażeń lecz nie pokrywa kosztów opieki okresowej (takiej jak badania kontrolne u lekarza), opieki dentystycznej i okulistycznej.

DODATKOWE INFORMACJE NA TEMAT MEDICAID I MEDICARE

Można skontaktować się z Social Security Administration pod numerem 1-800-772-1213 lub odwiedzić witrynę internetową Centrów Usług Medicare i Medicaid (Centers for Medicare and Medicaid Service) pod adresem <http://www.cms.hhs.gov>.

Na Medicare składa się szereg części, w tym część A, część B i program pokrycia kosztów leków na receptę. Część A jest bezpłatna i pokrywa koszty opieki szpitalnej i w domach opieki pielęgniarstwa, zatwierdzonych przez Medicare. Część B opłaca wizyty u lekarza, przewóz karetką pogotowia, badania laboratoryjne i usługi ambulatoryjne. Część B wymaga opłacenia składki miesięcznej. Pokrycie kosztów leków na receptę ułatwia opłacenie kosztów leków przepisanych przez lekarzy. Zapisy do planów na receptę Medicare są dobrowolne i wymagają uiszczenia dodatkowej składki miesięcznej.

Stali rezydenci mogą uzyskać Medicare część A, część B i pokrycie kosztów leków na receptę po spełnieniu pewnych warunków. Osoby, które ukończyły 65 rok życia są automatycznie objęte programem Medicare z chwilą, gdy zaczynają otrzymywać świadczenia emerytalne Social Security. Osoby, które nie ukończyły 65 roku życia lecz kwalifikują się z innych przyczyn, powinny zadzwonić do najbliższego biura Social Security i uzyskać informacje na temat zapisów. Zwykle wymagane jest przepracowanie w USA 10 lat (lub 40 kwartałów) w ciągu całego życia w celu uzyskania świadczeń Medicare. Dodatkowe informacje można uzyskać z Internetu w postaci publikacji *Medicare & You* pod adresem <http://www.medicare.gov/publications/pubs/pdf/10050.pdf>.

Stanowy Program Ubezpieczenia Zdrowotnego Dzieci (SCHIP)

Dzieci mogą kwalifikować się do bezpłatnego bądź niedrogiego ubezpieczenia zdrowotnego po spełnieniu przez rodziców pewnych kryteriów. Każdy stan ma program ubezpieczenia zdrowotnego dla niemowląt, dzieci i nastolatków. Ubezpieczenie pokrywa koszty wizyt lekarskich, leków na receptę, pobytu w szpitalu i innych usług medycznych. W większości stanów do programów tych kwalifikują się dzieci poniżej 18 roku życia, nie posiadające ubezpieczenia zdrowotnego i których rodziny spełniają pewne kryteria dochodu. Dzieci mogą uzyskać darmową bądź tanią opiekę zdrowotną, która nie będzie miała negatywnego wpływu na status imigracyjny ich rodziców.

DODATKOWE INFORMACJE NA TEMAT SCHIP

Każdy stan ma swoje własne reguły SCHIP. Należy uzyskać informacje na temat tego programu w stanie swojego zamieszkania. Informacje na temat SCHIP w danym stanie można uzyskać dzwoniąc pod numer 1-877-543-7669 bądź odwiedzając witrynę <http://www.insurekidsnow.gov> i wpisując nazwę swojego stanu.

Inne Federalne Programy Świadczeń

Imigranci i ich rodziny mogą kwalifikować się do innych świadczeń federalnych w zależności od statusu imigracyjnego, długości pobytu w USA i poziomu dochodów.

Program Kartek Żywnościowych

Niektórym imigrantom o niskich dochodach i dzieciom imigrantów może przysługiwać pomoc w postaci kartek żywnościowych w zależności od statusu imigracyjnego, długości pobytu w USA i poziomu dochodów. Kartki żywnościowe umożliwiają uzyskanie niektórych produktów spożywczych za darmo w sklepach spożywczych. Niektóre stany mają własne programy kartek żywnościowych, pokrywane z funduszy stanowych i mające własne kryteria kwalifikacyjne dla imigrantów; kryteria te mogą być różne w różnych stanach. Informacje na temat federalnych kryteriów kwalifikacyjnych dotyczących kartek żywnościowych uzyskać można w U.S. Food and Nutrition Service (Służba Żywności i Odżywiania) w 36 językach w witrynie <http://www.fns.usda.gov/fsp/outreach/translations.htm>.

Usługi dla Ofiar Przemocy Domowej

Imigranci i ich dzieci, które doświadczyły przemocy domowej mogą kwalifikować się do świadczeń i usług federalnych, takich jak schroniska dla maltretowanych kobiet bądź kartki żywnościowe. Dodatkowe informacje na temat tych usług można uzyskać z U.S. Department of Health and Human Services (Departament Zdrowia i Usług Socjalnych USA) odwiedzając witrynę <http://www.hhs.gov/ocr/immigration/bifsltr.html>.

Tymczasowa Pomoc dla Rodzin Potrzebujących (Temporary Assistance for Needy Families – TANF)

Tymczasowa Pomoc dla Rodzin Potrzebujących to program federalny przyznający pieniądze poszczególnym stanom w celu zapewnienia pomocy i możliwości zatrudnienia dla rodzin o niskich dochodach. Imigranci mogą się do niego kwalifikować w zależności od statusu imigracyjnego, długości pobytu w USA i poziomu dochodów. Programy różnią się w poszczególnych stanach, niektóre stany mają swoje własne programy pomocy fundowane z funduszy stanowych. Linki i informacje na temat TANF znaleźć można pod adresem <http://www.acf.dhhs.gov/programs/ofa/>.

Pomoc dla Imigrantów Niepełnosprawnych

Imigranci niepełnosprawni mogą kwalifikować się do Medicare, kartek żywnościowych i dodatkowego dochodu Social Security (Supplemental Security Income) w zależności od statusu imigracyjnego, długości pobytu w Stanach Zjednoczonych i dochodu. Dodatkowe informacje na temat kartek żywnościowych znaleźć można na stronie 34. Informacje na temat dodatkowego dochodu Social Security podane są na stronie <http://www.socialsecurity.gov/ssi/spotlights/spot-non-citizens.htm>.

Ośrodki Pomocy Zawodowej – One-Stop Career Centers

Władze federalne udzielają pomocy finansowej centrom zawodowym, które oferują informacje na temat kursów zawodowych, poradnictwo zawodowe, prowadzą listy dostępnych miejsc pracy i inne usługi związane z zatrudnieniem. W niektórych centrach imigranci mogą skorzystać z zajęć języka angielskiego dla cudzoziemców (ESL) i kursów kształcenia zawodowego w zależności od ich statusu imigracyjnego i dochodu. Informacje na temat ośrodków One-Stop Career Centers w całych Stanach Zjednoczonych znaleźć można na stronie <http://www.doleta.gov/usworkforce/onestop/onestopmap.cfm>.

➔ **WSKAZÓWKA:** Aby zorientować się we własnych uprawnieniach do uzyskania konkretnych świadczeń można odwiedzić witrynę <http://www.govbenefits.gov>.

Edukacja i opieka nad dzieckiem

Edukacja może sprzyjać nawiązaniu więzi imigranta i jego rodziny ze społecznością. Ten rozdział opisuje szkolnictwo w Stanach Zjednoczonych dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz odpowiada na pytania na ten temat. Można tu również znaleźć sugestie na temat dobrej opieki nad dziećmi dla osób, które mają małe dzieci w domu i muszą pracować.

Edukacja

Aby zapewnić wszystkim dzieciom szanse na sukces życiowy Stany Zjednoczone zapewniają bezpłatną edukację publiczną. Ten rozdział wyjaśnia sposób zapisywania dzieci do szkoły. Omawia też sposób funkcjonowania szkół w USA i kwestie pomocy dzieciom w nauce.

Zapisywanie dziecka do szkoły

Większość szkół publicznych w Stanach Zjednoczonych to szkoły koedukacyjne. Koedukacyjne oznacza, że dziewczęta i chłopcy uczą się w klasach razem. W Stanach Zjednoczonych istnieje obowiązek uczęszczania do szkoły. Oznacza to, że w większości stanów przepisy prawa stanowego wymagają, aby wszystkie dzieci w wieku od lat 5 do 16 uczęszczały do szkoły. Należy dowiedzieć się w Stanowym Wydziale Oświaty, jaki jest obowiązkowy wiek uczęszczania do szkoły w danym stanie.

Można wysłać dziecko do szkoły publicznej lub prywatnej. W większości stanów rodzice mogą również uczyć dziecko w domu. Jest to tak zwane “home schooling” (edukacja domowa). Szkoły publiczne są darmowe i nie uczą religii. Program nauczania dziecka w szkole publicznej ustalany jest przez stan. O sposobie nauczania natomiast decydują miejscowi nauczyciele i rodzice. Koszty tych szkół pokrywane są z podatków dochodowych, federalnych i stanowych oraz lokalnych podatków od nieruchomości.

Uczęszczanie do szkół prywatnych wymaga opłacenia czesnego (“tuition”). Wiele szkół prywatnych prowadzonych jest przez grupy religijne. Niektóre takie szkoły są koedukacyjne. Inne są wyłącznie dla chłopców lub wyłącznie dla dziewcząt. Niektóre oferują pomoc finansową dla uczniów, którzy nie są w stanie opłacić czesnego.

Większość dzieci w Ameryce uczęszcza do szkoły przez 12 lat. Dzieci umieszczane są w klasach (“grade”) w zależności od wieku oraz od tego, jak wyglądało ich wcześniejsze wykształcenie. Czasami szkoła może zorganizować dziecku egzamin, aby zdecydować, w której klasie powinno się ono znaleźć.

Zapisanie dziecka do szkoły powinno być jedną z pierwszych rzeczy po przyjeździe. Oto niektóre najczęstsze pytania, jakie rodzice zadają na temat szkół publicznych:

P: Jak długo trwa rok szkolny?

O: Rok szkolny zaczyna się zwykle w sierpniu lub wrześniu i kończy w maju lub czerwcu. W niektórych miejscach dzieci chodzą do szkoły przez cały rok. Dzieci chodzą do szkoły od poniedziałku do piątku. Niektóre szkoły oferują programy przed lub po regularnych godzinach nauki dla dzieci, których rodzice pracują. Takie programy mogą wymagać uiszczenia dodatkowej opłaty.

P: Gdzie zapisać dziecko do szkoły?

O: Należy zadzwonić lub odwiedzić główne biuro lokalnego dystryktu szkolnego, aby dowiedzieć się, do której szkoły dziecko powinno uczęszczać. Personelowi szkoły należy podać wiek dziecka i adres zamieszkania.

P: Jakie dokumenty potrzebne będą do zapisania dziecka do szkoły?

O: Potrzebna będzie dokumentacja medyczna dziecka i dowód niektórych szczepionek, dla ochrony dziecka przed chorobami. Może też być potrzebny dowód zamieszkania w rejonie należącym do tej szkoły. W przypadku zagubienia takich dokumentów należy spytać personel szkoły, jak zdobyć nowe dokumenty. Aby uniknąć opóźnień, należy je zdobyć przed podjęciem próby zapisania dziecka do szkoły.

ORGANIZACJA WIĘKSZOŚCI SZKÓŁ W USA

Szkoły podstawowe
(Elementary lub
Primary School)
Zerówki (Kindergarten)
i klasy 1-5 Dzieci
w wieku od 5 do 10 lat

Szkoła przejściowa
(Junior albo
Middle School)
Klasy 6-8 Młodzież
w wieku od 11 do 13 lat

Szkoła średnia
(Secondary lub
High School)
Klasy 9-12
Starsza młodzież
w wieku od 14 do 18 lat

Szkolnictwo wyższe
Koleżdy państwowe
i prywatne typu
“Community College”,
koleżdy dwu- i czteroletnie
lub uniwersytety,
wyższe szkoły zawodowe
otwarte dla wszystkich
doroślých

P: A jeśli moje dziecko nie mówi po angielsku?

O: Szkoły odpowiadają za testowanie i umieszczanie dziecka we właściwym programie. Szkoły otrzymują fundusze stanowe i federalne na programy i usługi, takie jak angielski dla cudzoziemców (ESL) i edukacja dwujęzyczna. Można zadzwonić do szkoły dziecka, aby spytać o testy, przydziały do programów i usługi. Nawet jeżeli dziecko nie mówi po angielsku, będzie musiało realizować program nauki obowiązujący w jego klasie. Jest to możliwe dzięki programom ESL lub edukacji dwujęzycznej.

P: A jeżeli moje dziecko jest niepełnosprawne?

O: Uczniowie niepełnosprawni fizycznie lub umysłowo mogą uzyskać bezpłatną edukację publiczną, tak jak dzieci pełnosprawne. W miarę możliwości dziecko zostanie umieszczone w zwykłej klasie. W przypadku znacznej niepełnosprawności dziecku mogą być oferowane specjalne zajęcia edukacyjne poza zwykłą klasą. Więcej informacji na temat usług lokalnej Stanowej Rady (State Council) można uzyskać na witrynie internetowej <http://www.acf.hhs.gov/programs/add/states/ddcs.html>.

P: Moje dziecko nie było w szkole przed przyjazdem do Stanów Zjednoczonych. Jak długo będzie mogło uczęszczać do szkoły publicznej bezpłatnie?

O: W większości stanów dziecko może uczęszczać do szkoły bezpłatnie do ukończenia 21 roku życia. Jeżeli dziecko nie ukończy do tego czasu szkoły średniej, może zapisać się na zajęcia edukacyjne dla dorosłych w celu uzyskania dyplomu General Educational Development (GED) zamiast dyplomu szkoły średniej. Należy zadzwonić do lokalnego dystryktu szkolnego lub stanowego wydziału Edukacji, aby dowiedzieć się, gdzie oferowane są zajęcia GED.

P: Jak moje dziecko dostanie się do szkoły?

O: W Stanach Zjednoczonych dzieci chodzą czasami do szkoły piechotą. Jeżeli szkoła jest zbyt daleko, jeżdżą autobusem. Szkoły publiczne mają autobusy bezpłatne. Uczniowie są zabierani i odwożeni na przystanek autobusowy w pobliżu domu. Aby dowiedzieć się, czy dziecko może dojeżdżać autobusem, należy skontaktować się z lokalnymi władzami szkolnymi. Osoby posiadające samochód mogą umówić się z innymi rodzicami z danej okolicy, aby na zmianę dowozić dzieci do szkoły.

P: Co moje dziecko będzie jadło w szkole?

O: Dzieci mogą przynosić do szkoły lunch lub kupować go w szkolnej stołówce. Władze USA zapewniają również pożywne, bezpłatne lub tanie śniadania i lunch dzieciom, których nie stać na kupowanie jedzenia w szkole. Można zadzwonić lub odwiedzić szkołę dziecka, aby dowiedzieć się, czy bierze ona udział w federalnym programie posiłków szkolnych (School Meals). Należy porozmawiać z personelem szkoły, aby dowiedzieć się, czy dziecko kwalifikuje się do uczestnictwa w tym programie.

FEDERALNY PROGRAM POSIŁKÓW SZKOLNYCH

Dzieci uczą się lepiej, kiedy są odpowiednio odżywione. Aby poprawić naukę, władze Stanów Zjednoczonych zapewniają bezpłatne lub tanie posiłki w każdym dniu szkoły prawie 26 milionom dzieci. Uczestnictwo w Programie śniadań szkolnych (School Breakfast Program) i Krajowym programie lunchów szkolnych (National School Lunch Program) opiera się na dochodach i rozmiarach rodziny. Specjalny Program Dystrybucji Mleka (Special Milk Program) zapewnia mleko dzieciom, które nie uczestniczą w innych programach federalnych posiłków szkolnych. Dodatkowe informacje na temat tych programów uzyskać można z witryny internetowej Departamentu Rolnictwa USA (U.S. Department of Agriculture) pod adresem <http://www.fns.usda.gov/cnd/>.

P: Kto opłaca koszty podręczników i zajęć szkolnych?

O: Szkoły publiczne zapewniają zwykle bezpłatne podręczniki. Uczniowie zwykle muszą kupować swoje własne przybory szkolne, takie jak papier i ołówki. Osoby, które nie są w stanie zapłacić za takie materiały, powinny skontaktować się ze szkołą dziecka. Niektóre szkoły mogą wymagać uiszczenia niewielkich opłat za materiały lub imprezy specjalne, takie jak wycieczki szkolne. Wiele szkół oferuje programy sportowe i muzyczne po lekcjach. Uczestnictwo dziecka w niektórych takich programach może wymagać uiszczenia opłaty.

P: Czego uczyć się będzie moje dziecko?

O: Każdy stan ustala normy nauki dla szkół. Takie stanowe normy określają, co wszyscy uczniowie powinni wiedzieć i umieć. Lokalne dystrykty szkolne decydują o sposobie przekazywania takich informacji. Większość szkół uczy angielskiego, matematyki, nauk społecznych, nauk przyrodniczych i wychowania fizycznego. Czasami oferowane są również zajęcia z wychowania plastycznego, muzyki i języków obcych.

P: Jak będzie oceniana praca mojego dziecka?

O: Nauczyciele stawiają stopnie w oparciu o całokształt pracy dziecka w ciągu roku szkolnego. Stopnie zwykle biorą pod uwagę prace domowe, sprawdziany, frekwencję w szkole i zachowania. Rodzice otrzymują cenzurkę (tzw. "report card") wiele razy w roku. Cenzurka mówi, jak dziecko radzi sobie z poszczególnymi przedmiotami. Szkoły mają różne systemy ocen. Niektóre stosują system literowy, gdzie A albo A+ oznacza doskonałe wyniki, a D lub F wyniki słabe, bądź niezadowolające. Inne stosują oceny liczbowe. Jeszcze inne oceniają wyniki w nauce dziecka słownie, np. "excellent" (znakomicie), "good" (dobrze) lub "needs improvement" (wymaga poprawy). Należy spytać personel szkoły, jaki sposób oceny dzieci stosowany jest w tej szkole.

P: Jak mogę porozmawiać z nauczycielem mego dziecka?

O: Większość szkół ma regularne wywiadówki dla rodziców, które są okazją poznania nauczyciela dziecka. Można również ustalać spotkania, aby porozmawiać z nauczycielami i administratorami szkoły na temat wyników dziecka w nauce. Osoby nie mówiące po angielsku powinny spytać, czy ktoś w szkole mówi ich językiem i czy może pomóc w porozumieniu.

P: Co dzieje się, kiedy moje dziecko opuszcza zajęcia w szkole?

O: Obecność w szkole jest bardzo ważna. Rodzice muszą napisać list do nauczyciela albo zadzwonić do szkoły z wyjaśnieniem, dlaczego dziecka nie było w szkole. Należy powiadomić nauczyciela z wyprzedzeniem, że dziecko opuści szkołę. Zwykle uczniowie muszą nadrobić stracony materiał.

CO MOŻNA ZROBIĆ

Wiele szkół publicznych i prywatnych posiada Stowarzyszenie Nauczycieli i Rodziców (Parent Teacher Association – PTA) lub Organizację Nauczycieli i Rodziców (Parent Teacher Organization – PTO). Te grupy ułatwiają rodzicom zorientowanie się, co dzieje się w szkole dziecka i jak mogą zaangażować się w imprezy szkolne. Wszyscy mogą przyłączyć się do takich organizacji, nawet dziadkowie. Organizacje PTA/PTO wspierają również szkołę sponsorując imprezy specjalne i zapewniając ochotników do pomocy w klasie. Można się w nie zaangażować nawet jeżeli nie mówi się zbyt dobrze po angielsku. Wiele szkół ma informacje specjalnie dla rodziców o ograniczonej znajomości angielskiego. Warto zadzwonić lub odwiedzić sekretariat szkoły dziecka, aby dowiedzieć się o terminy spotkań PTA/PTO i jak można się do tej organizacji zapisać.

P: A jeśli moje dziecko będzie miało kłopoty?

- O:** Wiele szkół ma listę reguł, których uczniowie muszą przestrzegać. Są one nazywane „kodeksami postępowania” (“codes of conduct”). Należy spytać dziecka, czy jego szkoła ma taki kodeks postępowania. Uczniowie, którzy naruszają reguły szkolne, mogą być ukarani przez pozostanie w szkole po lekcjach. Mogą zostać oni wykluczeni z uczestnictwa w zajęciach sportowych lub innych zajęciach szkolnych. Kary cielesne NIE SĄ dozwolone w większości szkół w USA.

Dzieci mogą być zawieszane lub usunięte ze szkoły za wyjątkowo naganne zachowanie bądź częste naruszanie reguł szkoły. Dziecko nie będzie mogło chodzić do szkoły, jeżeli będzie z niej usunięte. Rodzice będą musieli spotkać się z personelem szkoły, aby dowiedzieć się, w jaki sposób przywrócić dziecko do szkoły.

P: Czy moje dziecko jest w szkole bezpieczne?

- O:** Większość amerykańskich szkół publicznych to bezpieczne miejsca nauki. Jednak w niektórych szkołach – głównie w szkołach średnich – istnieją problemy z przemocą, gangami ulicznymi, narkotykami i alkoholem. Należy porozmawiać z nauczycielem, wychowawcą szkolnym lub administratorem, jeżeli istnieją obawy o bezpieczeństwo dziecka.

Szkolnictwo wyższe: Uczelnie i uniwersytety

Młodzi dorośli mogą kontynuować naukę w dwuletnich koledżach lokalnych bądź technicznych, albo na czteroletnich uniwersytetach bądź w koledżach po ukończeniu szkoły średniej. Nazywamy je „instytucjami szkolnictwa wyższego”. Są to instytucje publiczne lub prywatne. Koledże i uniwersytety publiczne są mniej kosztowne niż prywatne, szczególnie dla osób mieszkających w stanie, w którym

znajduje się taki uniwersytet. Młodzi dorośli mogą również uczęszczać do szkół oferujących naukę konkretnych zawodów, takich jak naprawa komputerów bądź asystent w służbie zdrowia.

Studenci szkół wyższych wybierają konkretny przedmiot, który studiują dogłębnie (nazywa się to specjalizacja – “major”). Wybór specjalizacji pomaga przygotować się im do zatrudnienia lub dalszego kształcenia w tej dziedzinie.

Rodzaje tytułów i dyplomów	Rodzaje szkół	Lata nauki
Certificate (świadcstwo)	Koledż lokalny/Szkoła zawodu	Sześć miesięcy do dwóch lat
Associate's (licencjat)	Koledż lokalny	Dwa lata
Bachelor's (bakalarz)	Czteroletni koledż lub uniwersytet	Cztery lata
Master's (magister)	Uniwersytet	Dwa lata
Doctorate (doktorat)	Uniwersytet	Dwa do ośmiu lat
Professional (profesjonalista)	Szkoła specjalistyczna	Dwa do pięciu lat

Uczelnie i uniwersytety mogą być dość kosztowne. Niektóre szkoły zapewniają pomoc finansową, tzw. stypendia (“scholarships”). Władze Stanów Zjednoczonych również oferują studentom pomoc finansową. Większość studentów korzysta z kredytu lub stara się o pomoc finansową bądź stypendium w celu opłacenia kosztów nauki. Niektóre stypendia i bezzwrotne granty przeznaczone są wyłącznie dla obywateli USA.

Federalna pomoc finansowa dla studentów koledżów

Rząd USA zapewnia pomoc finansową dla studentów uczęszczających do niektórych instytucji szkolnictwa wyższego. Pomoc taka obejmuje koszty nauki, takie jak czesne, opłaty, podręczniki, zakwaterowanie i wyżywienie, pomoce naukowe i dojazdy. Studenci kwalifikują się do takiej pomocy w oparciu o ich potrzeby finansowe, nie zaś oceny. Istnieją trzy typy pomocy federalnych:

- Granty – pieniądze, które nie wymagają zwrotu.
- Work Study – pieniądze zarabiane podczas nauki w szkole.
- Loans (kredyty) – pieniądze pożyczone, które muszą być następnie zwrócone z odsetkami.

Dodatkowe informacje na temat federalnych programów pomocy naukowej uzyskać można dzwoniąc pod numer 1-800-433-3243 lub odwiedzając witrynę internetową Departamentu Edukacji USA (U.S. Department of Education), pod adresem http://studentaid.ed.gov/students/publications/student_guide/index.html. Informacje dostępne są również w języku hiszpańskim.

UWAGA NA OSZUSTWA FINANSOWE

Poszukując informacji na temat pomocy finansowej dla studentów, należy zachować dużą ostrożność. Trzeba unikać ofert, które wydają się zbyt dobre, aby były prawdziwe lub gwarantują konkretne rezultaty w zamian za pieniądze. Co roku rodziny tracą miliony dolarów z powodu oszustw związanych ze stypendiami. Ofiary takich przestępstw jak również osoby, chcące zasięgnąć bezpłatnych informacji, powinny dzwonić pod numer 1-877-382-4357 lub 1-866-653-4261 dla niedosłyszących, albo odwiedzić witrynę internetową Federalnej Komisji Handlu (Federal Trade Commission) pod adresem <http://www.ftc.gov/bcp/online/edcams/scholarship/index.shtml>.

Edukacja dla dorosłych

Nauka nie musi się skończyć wraz z osiągnięciem wieku dorosłego. W Stanach Zjednoczonych zachęca się do nauki przez całe życie. Osoby, które ukończyły 16 rok życia, ale nie mają skończonej szkoły średniej, mogą zapisać się na zajęcia Adult Secondary Education (Szkolnictwo Średnie dla Dorosłych – ASE). Zajęcia te przygotowują do uzyskania dyplomu General Educational Development – GED.

Dyplom GED to alternatywa wobec dyplomu szkoły średniej. Jest on dowodem uzyskania wiedzy i umiejętności na poziomie szkoły średniej. Uzyskanie GED wymaga zdania szeregu egzaminów testowych z pięciu dziedzin: czytania, pisania, nauk społecznych, nauk przyrodniczych i matematyki. Większość pracodawców uważa uzyskanie GED za równowartość zwykłego dyplomu szkoły średniej. W wielu miejscach zajęcia przygotowujące do GED są bezpłatne lub bardzo tanie. Informacje na ten temat znaleźć można w miejscowej książce telefonicznej pod hasłem “Adult Education” (Oświata dorosłych) lub dzwoniąc do biura miejscowego dystryktu szkolnego.

Wielu dorosłych uczęszcza na zajęcia, gdzie zdobywa wiedzę na interesujące ich tematy lub nabywa nowych umiejętności pomagających im w pracy. Wiele systemów szkół publicznych i miejscowych koledżów oferuje szeroki zakres tematyczny zajęć dla dorosłych. Na takie zajęcia może się zapisać każdy i zwykle opłaty za nie są bardzo umiarkowane. Informacje na temat dostępności, kosztów i sposobów zapisu na takie zajęcia zdobyć można w placówkach miejscowego systemu szkolnictwa bądź w lokalnym koledżu.

Nauka języka angielskiego

Istnieje wiele miejsc, gdzie można uczyć się mówić, czytać i pisać po angielsku. Wiele dzieci i dorosłych zapisuje się na kursy angielskiego dla cudzoziemców (English as a Second Language – ESL). Zajęcia te pomagają osobom nie znającym angielskiego w nauce tego języka. Zajęcia takie nazywa się czasem również English for Speakers of Other Languages (angielski dla osób mówiących innymi językami – ESOL) lub zajęciami “English Literacy” (umiejętność czytania i pisania po angielsku).

Dzieci, które nie znają angielskiego, będą się go uczyć w szkole. Szkoły publiczne w Stanach Zjednoczonych zapewniają pomoc i naukę wszystkim uczniom, którzy muszą uczyć się angielskiego. Uczniowie potrzebujący dodatkowej pomocy nazywani są często “Limited English Proficient” students (uczniowie o ograniczonej znajomości języka angielskiego – LEP).

Uczniowie, którzy dopiero zaczynają się uczyć języka angielskiego, mogą brać kursy ESL zamiast normalnych zajęć z angielskiego. Uczniowie posiadający lepsze umiejętności w zakresie języka angielskiego bywają dołączani do zwykłych klas, gdzie oferuje się im dodatkową pomoc. Niektóre szkoły oferują również programy po lekcjach i douczanie pomagające uczniom w nauce angielskiego. Szkoła dziecka poinformuje rodziców, jakiego rodzaju pomoc oferuje uczniom, którzy muszą nauczyć się angielskiego.

Dorośli, którzy nie znają angielskiego, mogą zapisać się na zajęcia ESL dostępne w ramach publicznych programów edukacji dorosłych lub w prywatnej szkole językowej.

Publiczne i dzielnicowe programy edukacji dorosłych organizowane są często lokalnie przez dystrykty szkolne bądź lokalne koledże. Takie programy zapewniają często zajęcia ESL wraz z douczaniem prowadzonym przez miejscowych wolontariuszy. Programy te często są bezpłatne lub wymagają niewielkiej kwoty. Niektóre zajęcia odbywają się w ciągu dnia, a inne wieczorami. Warto zadzwonić do miejscowego koledżu bądź dystryktu szkolnego, aby dowiedzieć się o najbliższy program ESL. Zajęcia te można również znaleźć na niebieskich stronach książki telefonicznej pod nagłówkiem “Schools—Public.”

W wielu dużych miastach istnieją prywatne szkoły językowe oferujące wieczorne kursy ESL. Koszt takich zajęć często uzależniony jest od liczby godzin nauczania. Prywatne zajęcia językowe są zwykle kosztowniejsze niż zajęcia publiczne. Prywatne szkoły językowe znaleźć można na żółtych stronach książki telefonicznej pod hasłem “Language Schools.”

Niektóre organizacje społeczne, biblioteki i grupy religijne również oferują bezpłatne bądź tanie zajęcia ESL. Warto zorientować się w lokalnej bibliotece publicznej, agencji pomocy socjalnej bądź kościele. Bibliotekarz informacji naukowej w lokalnej bibliotece może również poinformować o programach ESL i pokazać, gdzie znaleźć książki ESL, taśmy, płyty CD i programy komputerowe w bibliotece.

TELEFON 211 – INFORMACJE NA TEMAT USŁUG SOCJALNYCH

W wielu stanach można zadzwonić pod numer 211, aby dowiedzieć się o usługi, których może potrzebować imigrant. Można zadzwonić pod 211, aby dowiedzieć się, gdzie można zapisać się na zajęcia ESL w najbliższym sąsiedztwie. Pod numerem 211 można również uzyskać pomoc w znalezieniu żywności, mieszkania, programu leczenia uzależnień od narkotyków lub innych usług socjalnych.

Niektóre stany i powiaty nie oferują jeszcze usług 211. Jeżeli po wybraniu tego numeru nikt się nie zgłosi, oznacza to, że w danej okolicy usługi 211 jeszcze nie są dostępne.

Opieka nad dzieckiem

Osoby pracujące i posiadające dzieci, które są zbyt małe, aby chodzić do szkoły, mogą potrzebować kogoś do opieki nad dziećmi w czasie ich pracy. Niektóre dzieci uczęszczające do szkoły mogą potrzebować kogoś, kto zaopiekuje się nimi po lekcjach, jeżeli rodzice nie są jeszcze w domu. Osoby, które nie są w stanie się zająć swoimi dziećmi samodzielnie bądź z pomocą członków rodziny, będą potrzebować kogoś do opieki nad nimi. Nie należy pozostawiać dzieci samych w domu.

Znajdowanie opieki nad dzieckiem

Wybór osoby do opieki nad dziećmi to ważna decyzja. Podejmując taką decyzję należy wziąć pod uwagę jakość i koszt takiej opieki. Warto spróbować znaleźć kogoś, kto mieszka w pobliżu naszego domu lub pracy.

Istnieje wiele źródeł poszukiwania dobrej opieki nad dziećmi. Można spytać innych rodziców, znajomych lub współpracowników o to, kto opiekuje się ich dziećmi. Niektóre stany posiadają agencje, które mogą udostępnić listy programów opieki nad dziećmi licencjonowanych przez dany stan. Licencjonowane programy opieki nad dziećmi spełniają określone wymagania ustalone przez stan dla ochrony dzieci. Można również zadzwonić do miejscowego dystryktu szkolnego, aby dowiedzieć się, gdzie można w danej dzielnicy oddać dzieci pod opiekę.

- **WSKAZÓWKA:** Osoby potrzebujące pomocy w znalezieniu dobrej opieki nad dziećmi w swojej okolicy mogą skorzystać z Krajowego Centrum Informacji Opieki nad Dziećmi (National Child Care Information Center) prowadzonego przez U.S. Department of Health and Human Services (Departament Zdrowia i Usług Socjalnych USA). Proszę dzwonić pod numer 1-800-616-2242. Informacje i odpowiedzi na szereg pytań na temat dobrych programów dla dzieci znaleźć można również pod adresem <http://www.childcareaware.org>.

RODZAJE OPIEKI NAD DZIEĆMI

Istnieje szereg typów programów opieki nad dziećmi.

Opieka w domu. Opiekun przychodzi do domu, aby zajmować się dziećmi. Tego rodzaju usługa może być kosztowna, ponieważ dziecko ma opiekę indywidualną. Jakość takiej opieki zależy od osoby, którą się do niej zatrudni.

Rodzinna opieka nad dziećmi. Dzieckiem opiekuje się ktoś w swoim domu, z małą grupą innych dzieci. Może to być mniej kosztowne, niż inne rodzaje opieki nad dziećmi. Jakość takiej opieki zależy od osób, które opiekują się dziećmi i liczby dzieci, korzystających z opieki w takim domu.

Przedszkola. Przedszkola to programy prowadzone w szkołach, kościołach i innych organizacjach religijnych, jak również i w innych miejscach. Przedszkola zwykle mają szereg wychowawców, którzy opiekują się większymi grupami dzieci. Przedszkola takie muszą spełniać normy stanowe, a ich wychowawcy zwykle przechodzą specjalne przeszkolenie i mają doświadczenie.

Programy Head Start. Władze federalne zapewniają fundusze na programy "Early Head Start" i "Head Start" dla rodzin o niskich dochodach. Programy te zapewniają opiekę i usługi edukacyjne dla małych dzieci, przygotowujące je do nauki w szkole. Dodatkowe informacje na temat tych programów uzyskać można pod numerem U.S. Department of Health and Human Services 1-866-763-6481, lub odwiedzając witrynę <http://www.acf.hhs.gov/programs/hsb/>.

Niektórzy opiekunowie zapewniają dzieciom opiekę przez cały dzień lub tylko przez część dnia, w zależności od potrzeb rodziców. Często istotnym czynnikiem przy wyborze rodzaju opieki jest również jej koszt. Warto zorientować się w kryteriach kwalifikowania się do federalnej lub stanowej pomocy w opiece nad dziećmi. Wiele stanów oferuje pomoc finansową rodzicom o niskich dochodach, którzy pracują lub uczestniczą w szkoleniach zawodowych lub programach edukacyjnych.

→ **WSKAZÓWKA:** Należy upewnić się, że opiekun nad dziećmi lub program opieki posiada licencję lub akredytację. „Licencja” oznacza, iż program spełnia minimalne wymogi bezpieczeństwa i opieki, ustalone przez stan. Programy akredytowane spełniają wyższe standardy, niż te, które wymagane są do uzyskania licencji stanowej.

Jak zorientować się, czy opiekunowie nad dzieckiem są dobrzy?

Odwijając program opieki nad dziećmi warto odpowiedzieć sobie na następujące podstawowe pytania.

- Czy dzieci są zadowolone w pobliżu personelu?
- Czy dostępne są zabawki odpowiednie do wieku dzieci?
- Czy dzieci zajęte są odpowiednimi czynnościami?
- Czy opiekun rozmawiał z moim dzieckiem w mojej obecności?
- Czy miejsce jest uporządkowane i czyste?
- Czy istnieje program bądź stały rozkład zajęć dla dzieci?

Warto zapytać o referencje, aby móc porozmawiać z innymi rodzicami na temat tego programu.

Nagłe przypadki i bezpieczeństwo

Nagłe przypadki to zdarzenia niespodziewane, mogące spowodować szkody osobiste i majątkowe. Mogą zdarzyć się każdemu w każdym momencie. Trzeba planować z wyprzedzeniem, aby zapewnić bezpieczeństwo sobie i swojej rodzinie. Ten rozdział omawia, jak przygotować się na nagłe wypadki i jak szukać pomocy, gdyby do nich doszło.

Pomoc w nagłych przypadkach: Zadzwoń pod numer 911

W Stanach Zjednoczonych można zadzwonić pod numer 911 z dowolnego telefonu, aby uzyskać pomoc w nagłych przypadkach. Pod numer 911 dzwoni się, aby:

- Zgłosić pożar.
- Zgłosić przestępstwo w chwili, kiedy do niego dochodzi.
- Wezwać karetkę w razie nagłej potrzeby medycznej.
- Zgłosić podejrzaną sytuację, takie jak krzyki, wołanie o pomoc lub strzały z broni palnej.

Co dzieje się, kiedy ktoś dzwoni pod numer 911?

- Telefony pod numer 911 zwykle odbierane są w ciągu 12 sekund. Dzwoniący może być poproszony o oczekiwanie. Nie należy się rozłączać! Kiedy zgłasza się operator, następuje kilkusekundowa cisza. Nie należy się rozłączać. Należy poczekać, aż operator odezwie się.
- Osoby nie mówiące po angielsku muszą powiedzieć operatorowi, jakim językiem mówią. Do telefonu zostanie poproszony tłumacz.
- Operator pogotowia 911 zada szereg pytań, aby dowiedzieć się, co się dzieje i gdzie. Należy zachować spokój i odpowiedzieć na te pytania. Należy pozostać na linii do czasu, gdy odpowie się na wszystkie pytania operatora.

Kiedy nie dzwonić pod 911

Pod 911 dzwoni się tylko w poważnych sytuacjach zagrażających życiu. Dzwonienie pod 911 z nieodpowiednich przyczyn może spowodować, że ktoś inny nie uzyska potrzebnej pomocy. Nie dzwoni się pod 911, aby:

- Spytać o drogę.
- Spytać o informacje na temat usług publicznych.
- Dowiedzieć się, czy ktoś jest w więzieniu.
- Zgłosić sytuację, które nie są nagłymi przypadkami.
- Spytać o informacje na temat służb kontroli zwierząt.
- Porozmawiać z policjantem o czymś innym niż nagła sytuacja.

Aby zadać pytania policji, należy zadzwonić pod numer nie-alarmowy posterunku policji, podany na niebieskich stronach książki telefonicznej.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI W STANACH ZJEDNOCZONYCH

W USA istnieją agencje federalne, stanowe i lokalne wymiaru sprawiedliwości, które dbają o porządek publiczny. W każdej dzielnicy przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości jest policja lub szeryf. Należy dowiedzieć się o numer telefonu najbliższego posterunku policji i trzymać go stale obok swego telefonu. Trzeba pamiętać, że policjanci są po to, aby chronić zgłaszającego i jego rodzinę od krzywdy. Nie należy obawiać się zgłaszania przestępstwa, szczególnie jeśli jest się jego ofiarą. Niektórzy przestępcy wykorzystują imigrantów, ponieważ uważają, iż nie zgłoszą oni przestępstwa na policję. W przypadku zatrzymania przez policjanta:

- Nie ma się czego obawiać. Trzeba być uprzejmym i współpracować.
- Jeśli ktoś nie mówi po angielsku, powinien powiedzieć to policjantowi.
- Jeśli jest się w samochodzie, nie należy wysiadać z samochodu do czasu, aż policjant o to poprosi.
- Należy trzymać ręce w miejscu widocznym dla policjanta. Nie należy sięgać do kieszeni, ani do innych miejsc w samochodzie.

Jak dbać o bezpieczeństwo domu i rodziny

Na sytuacje nagłe należy przygotować się zawnazu. Oto przykłady działań, które mogą zwiększyć bezpieczeństwo:

- Trzeba sprawdzić, czy drzwi mają dobre zamki i trzymać je zawsze zamknięte. Nie należy dawać klucza do drzwi nieznanym. Trzeba uważać otwierając drzwi nieznanym. Przed otwarciem drzwi trzeba spytać, kim są i czego chcą.
- Alarmy pożarowe wydają głośny dźwięk, jeżeli w domu lub mieszkaniu pojawi się dym. Trzeba sprawdzić, czy ma się alarmy pożarowe na sufitach w pobliżu sypialni i na każdym piętrze domu. Baterie w alarmach pożarowych trzeba wymieniać dwa razy w roku. Raz w miesiącu należy sprawdzać alarm, aby upewnić się, że działa w sposób prawidłowy.
- Trzeba dowiedzieć się, gdzie jest najbliższy szpital, posterunek policji i remiza strażacka. Należy trzymać te ważne numery telefonów (posterunku, remizy i lekarza) w pobliżu telefonu, gdzie można je łatwo znaleźć.
- Należy odnaleźć główne zawory gazu i wody oraz wyłączniki elektryczności w domu. Trzeba wiedzieć, jak je wyłączyć bądź zakręcić ręką.
- Warto przygotować awaryjny zestaw przyborów, zawierający latarkę, przenośne radio, zapasowe baterie, koce, apteczkę pierwszej pomocy i wystarczającą ilość puszkowanej bądź szczelnie zapakowanej żywności i butelkowanej wody wystarczającej na trzy dni. Trzeba również dołączyć do zestawu torbę na śmieci, papier toaletowy, a w razie potrzeby jedzenie dla zwierząt. Cały zestaw należy trzymać w jednym miejscu, gdzie łatwo go znaleźć.

- Należy przećwiczyć z rodziną ewakuację z domu na wypadek pożaru lub innej nagłej sytuacji. Trzeba upewnić się, że dzieci znają dźwięk alarmu przeciwpożarowego i wiedzą, co robić, kiedy go usłyszą. Trzeba zaplanować miejsce spotkania rodziny w razie konieczności opuszczenia domu. Trzeba wybrać miejsce na zewnątrz domu i inne miejsce poza najbliższą dzielnicą na wypadek, gdyby powrót do domu okazał się niemożliwy. Należy poprosić znajomego bądź członka rodziny, mieszkającego w innej okolicy, aby był główną osobą kontaktową w wypadku rozdzielenia w nagłej sytuacji. Trzeba upewnić się, iż wszyscy wiedzą, że powinni zadzwonić do tej osoby i mają jej numer telefonu.
- Należy dowiedzieć się o plan działania w razie nagłego wypadku w szkole dzieci. Trzeba upewnić się, że dzieci wiedzą, co robić w takich sytuacjach oraz dowiedzieć się, dokąd należy pójść, aby spotkać się ze swoim dzieckiem w nagłym wypadku.

CO MOŻNA ZROBIĆ

Aby poprawić bezpieczeństwo własnej dzielnicy, należy zapoznać się z sąsiadami. Należy porozmawiać z nimi, jak radzić sobie z nagłymi sytuacjami w najbliższej okolicy. Jeżeli wśród sąsiadów są osoby niepełnosprawne, warto zorientować się, czy potrzebują szczególnej pomocy.

W wielu dzielnicach istnieją patrole sąsiedzkie, tak zwane "Neighborhood Watch". Neighborhood Watch to grupa osób z danej dzielnicy. Grupy takie robią kolejno obchody ulic nocą w celu odstraszenia potencjalnych przestępców. Jeżeli w danej dzielnicy istnieje grupa Neighborhood Watch, można się zgłosić do niej na ochotnika. Jeżeli chce się zorganizować grupę Neighborhood Watch, należy zadzwonić na miejscowy posterunek policji z prośbą o pomoc. Dodatkowe informacje na ten temat można uzyskać na witrynie <http://www.usaonwatch.org>.

Pomagając zapewnić bezpieczeństwo innym, pomaga się swojej społeczności i całemu krajowi. Można bardziej zaangażować się w swoją społeczność poprzez miejscowe Rady Korpusu Obywatelskiego (Citizen Corps Council). Dodatkowe informacje na ten temat można uzyskać na witrynie <http://www.citizen corps.gov>.

Pierwsza pomoc

Należy zapoznać się metodami udzielania pomocy w nagłych wypadkach, np. krwawienia bądź zadławienia. Jest to tak zwana „pierwsza pomoc”. Kurs pierwszej pomocy można odbyć w miejscowej placówce Czerwonego Krzyża. Należy zadzwonić do biura Czerwonego Krzyża lub do National Safety Council (Krajowej Rady Bezpieczeństwa) i spytać o zajęcia w danej okolicy. Dodatkowe informacje znaleźć można pod adresem <http://www.redcross.org> lub <http://www.nsc.org/train/ec>.

Zestawy pierwszej pomocy warto trzymać w domu, w pracy i w samochodzie. Zestaw pierwszej pomocy zawiera środki, które można wykorzystać w przypadku niewielkich obrażeń lub bólu, takie jak bandaże, gaziki antyseptyczne, środki przeciwbólowe, opakowania sztucznego lodu i rękawice. Dobre zestawy pierwszej pomocy można kupić w lokalnej drogerii.

Ochrona przed zatruciami

Wiele środków znajdujących się w domu może spowodować zatrucie w razie ich spożycia. Są wśród nich środki czyszczące, leki, farby, alkohol, kosmetyki, a nawet niektóre rośliny. Takie rzeczy należy trzymać z dala od małych dzieci.

W wypadku spożycia substancji trującej należy natychmiast zadzwonić do Poison Control Center pod numer 1-800-222-1222. Pomoc dostępna jest przez całą dobę, siedem dni w tygodniu. Dzwoniąc do ośrodka należy mieć przy sobie substancję, którą spożyto. Operatorowi, który odbierze telefon, należy podać jej nazwę. Osoby nie mówiące po angielsku mogą poprosić operatora o znalezienie tłumacza. Połączenia z Poison Control Center są poufne i bezpłatne.

Doradczy System Departamentu Bezpieczeństwa Narodowego w sprawie zagrożenia terrorystycznego

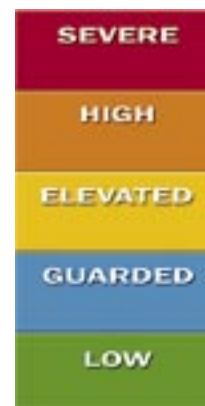
Departament Bezpieczeństwa Narodowego (Department of Homeland Security, DHS) posiada system ułatwiający ludziom zrozumienie ryzyka możliwego ataku terrorystycznego. System ten stosuje rozmaite kolory dla określenia rozmaitych poziomów zagrożenia. Oto one:

- **Czerwony.** Stan poważny. Istnieje poważne niebezpieczeństwo ataków terrorystycznych. Atak już wydarzył się, bądź zdarzy się za chwilę.
- **Pomarańczowy.** Wysokie zagrożenie. Istnieje wysokie zagrożenie ataków terrorystycznych. Nie są znane konkretne cele.
- **Żółty.** Stan podwyższony. Istnieje znaczne ryzyko ataków terrorystycznych. Nie są znane konkretne cele.
- **Niebieski.** Sytuacja wymaga ostrożności. Istnieje ogólne ryzyko ataków terrorystycznych. Nie są znane konkretne zagrożenia i cele.
- **Zielony.** Stan niskiego zagrożenia. Istnieje niewielkie ryzyko ataków terrorystycznych.

W wypadku ataku terrorystycznego

Władze Stanów Zjednoczonych mogą posłużyć się Systemem Alarmów w Nagłych Wypadkach (Emergency Alert System, EAS) w celu przekazania informacji dla mieszkańców kraju w nagłej sytuacji. Prezydent Stanów Zjednoczonych może posłużyć się tym systemem w celu natychmiastowego przekazania informacji ogółowi mieszkańców w nagłych sytuacjach. Z systemu EAS mogą korzystać również władze stanowe i lokalne w celu przekazania informacji o nagłej sytuacji osobom mieszkającym w danej okolicy. W przypadku nagłego zdarzenia należy słuchać radia bądź oglądać telewizję, aby dowiedzieć się, jak ochronić siebie i swoją rodzinę.

→ **WSKAZÓWKA:** Jeżeli dojdzie do ataku terrorystycznego, należy słuchać zaleceń lokalnych władz. Wskazówki można uzyskać słuchając radia bądź telewizji. Należy mieć w domu telewizję lub radio na baterie, w razie chwilowej przerwy w dostawie prądu.

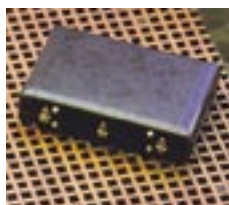

Nie bój się – przygotuj się

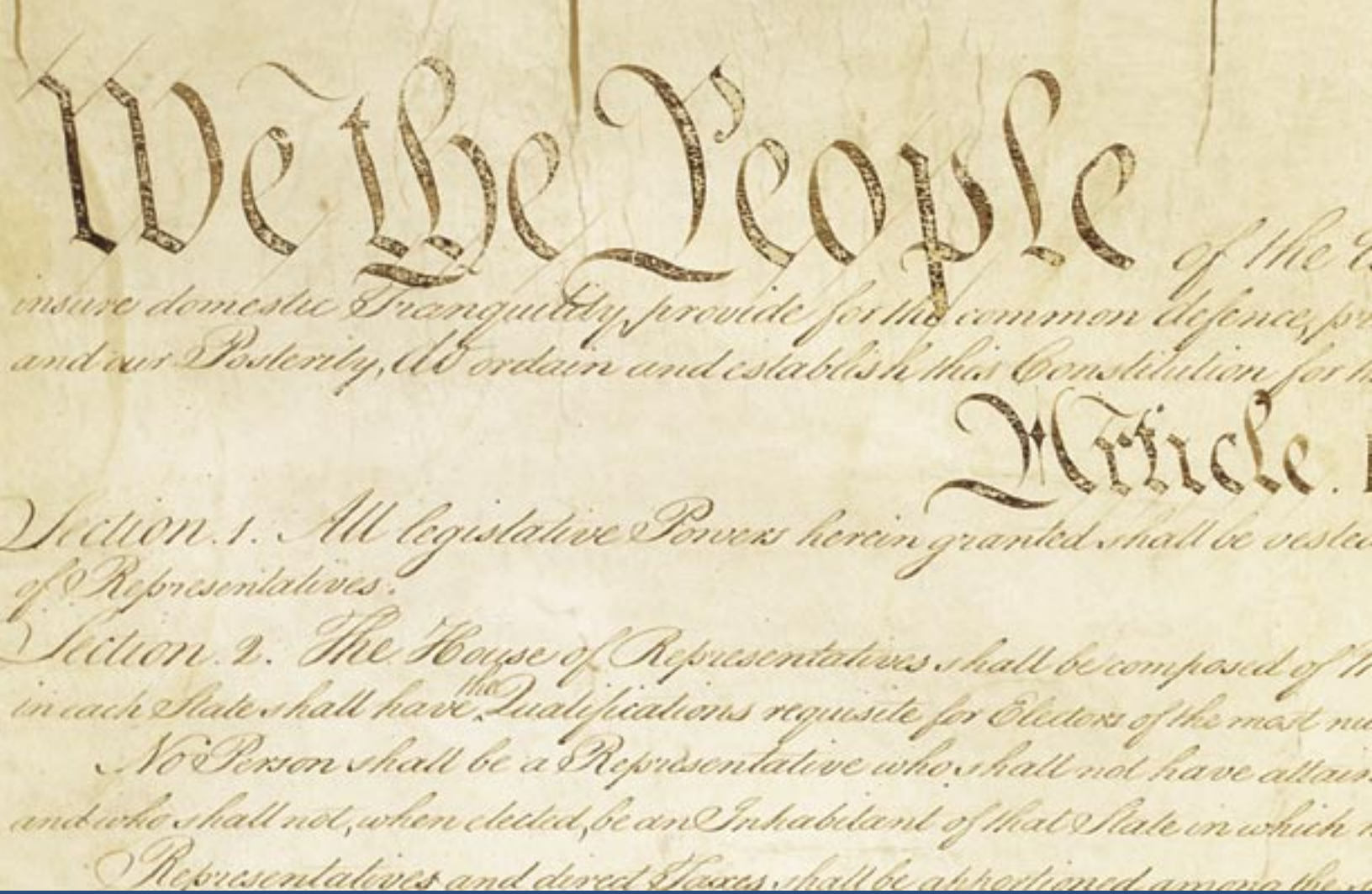
DHS pomaga Amerykanom w poznaniu możliwych niebezpieczeństw, tak aby byli gotowi odpowiednio reagować podczas ataku terrorystycznego bądź katastrof naturalnych. DHS zapewnia informacje, które pomogą zwiększyć bezpieczeństwo rodziny, domu i dzielnicy w sytuacjach zagrożenia przestępstwem, terroryzmem i wszelkiego rodzaju katastrofami. Informacje w formie wydruku można uzyskać dzwoniąc pod numer 1-800-BE-READY, bądź odwiedzając witrynę internetową DHS pod adresem <http://www.ready.gov>.

Można też otrzymać informator obywatelski pod tytułem *Are You Ready? An In-Depth Guide to Citizen Preparedness* (Czy Jesteś Przygotowany? Szczegółowy Przewodnik Przygotowań Obywatela) zawierający wskazówki na temat polepszania bezpieczeństwa rodziny, domu i dzielnicy. Przewodnik można uzyskać z Federal Emergency Management Agency (Federalnej Agencji Katastrof) (FEMA) w witrynie <http://www.fema.gov/areyouready>, lub dzwoniąc pod numer 1-800-480-2520. Materiały można również uzyskać z witryny internetowej Citizen Corps pod adresem http://www.citizencorps.gov/ready/cc_pubs.shtm.

CO MOŻNA ZROBIĆ

Władze federalne i stanowe proszą wszystkich mieszkańców USA o pomoc w walce z terroryzmem. Należy uważać na to, co dzieje się wokół nas, szczególnie podróżując autobusami, pociągami i samolotami. W wypadku zauważenia podejrzanego przedmiotu pozostawionego przez kogoś, na przykład aktówki, plecaka czy torby papierowej, należy natychmiast zawiadomić najbliższego policjanta lub innego przedstawiciela władz. Nie należy otwierać ani usuwać takiego przedmiotu samodzielnie!

Poznawanie Stanów Zjednoczonych

Stany Zjednoczone to demokracja przedstawicielska i obywatele odgrywają ogromną rolę w rządzeniu tym krajem. Rozdział ten omawia sposoby, w jakie obywatele pomagają kształtować rząd Stanów Zjednoczonych, początki i rozwój USA oraz sposoby działania naszego rządu.

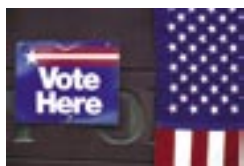
My jako naród: Rola obywatela Stanów Zjednoczonych

W Stanach Zjednoczonych rząd zyskuje władzę rządzenia innymi od ludzi. Mamy rządy ludzi, sprawowane przez ludzi, na rzecz ludzi. Obywatele Stanów Zjednoczonych kształtują rząd tego kraju i jego politykę, muszą zatem poznać istotne kwestie publiczne i angażować się w swoje społeczności. Obywatele głosują w wolnych wyborach, wybierając istotnych przedstawicieli władz, takich jak Prezydenta, Wiceprezydenta, Senatorów i Członków Izby Reprezentantów. Wszyscy obywatele mogą dzwonić do wybranych przez siebie polityków, aby wyrażać swoje opinie, prosić o informacje i uzyskiwać pomoc w szczególnych sprawach.

Nasz rząd opiera się na kilku istotnych wartościach: wolność, możliwości, równość i sprawiedliwość. Amerykanie podzieliły te wartości i wartości te nadają nam wspólną tożsamość obywatelską.

Rząd Stanów Zjednoczonych broni praw każdej osoby. Stany Zjednoczone składają się z ludzi o różnym pochodzeniu, kulturach i wyznaniach religijnych. Nasz rząd i prawa ustalane są w taki sposób, aby obywatele o różnych pochodzeniach i przekonaniach mieli wszyscy takie same prawa. Nikt nie może być ukarany i nie może go spotkać krzywda za opinie lub przekonania inne od opinii i przekonań większości ludzi.

RZĄDY LUDZI, SPRAWOWANE PRZEZ LUDZI I NA RZECZ LUDZI: CZYM JEST DEMOKRACJA?

Słowo demokracja oznacza rządy ludu. Demokracja może mieć różne postaci w różnych krajach. W Stanach Zjednoczonych nazywamy ją demokracją przedstawicielską. Oznacza to, iż ludzie wybierają przedstawicieli reprezentujących ich poglądy i troski w rządzie.

Jak powstały Stany Zjednoczone

Koloniści i osadnicy, którzy przybywali do Stanów Zjednoczonych we wczesnych latach, często uciekali przed niesprawiedliwym traktowaniem, szczególnie przed prześladowaniami religijnymi w swoich krajach pochodzenia. Szukali wolności i nowych możliwości. I dziś wielu ludzi przybywa do Stanów Zjednoczonych z tych samych przyczyn.

Zanim Stany Zjednoczone stały się oddzielnym i niezależnym krajem, składały się one z 13 kolonii, którymi rządziła Wielka Brytania. Ludzie mieszkający w koloniach nie mieli nic do powiedzenia w sprawie uchwalanych praw i kwestii rządzenia. W szczególności przeciwstawiali się oni „opodatkowaniu bez reprezentowania”. Oznacza to, iż wymagano od nich płacenia podatków, ale nie mieli oni nic do powiedzenia w sprawach dotyczących sposobu działania władz.

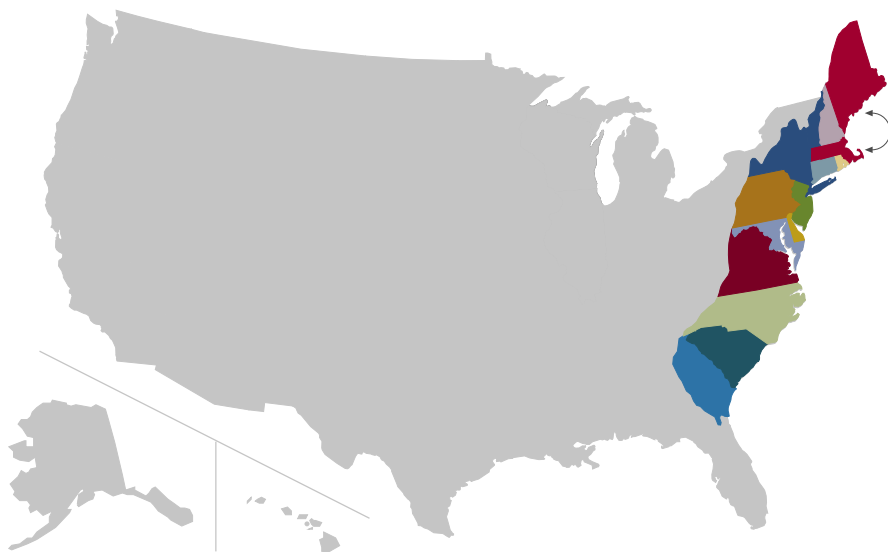
W roku 1776 wiele osób doszło do przekonania, iż jest to niesprawiedliwe i że powinni rządzić sami. Przedstawiciele z kolonii wydali Deklarację Niepodległości. Ten ważny dokument stwierdzał, że kolonie są wolne i niezależne, i że nie są powiązane z Wielką Brytanią. Autorem Deklaracji Niepodległości jest Thomas Jefferson. Później został on trzecim prezydentem Stanów Zjednoczonych.

CO MOŻNA ZROBIĆ

Stali rezydenci korzystają z wielu praw i swobód. W zamian za to mają pewne obowiązki. Jednym istotnym obowiązkiem jest zaangażowanie się we własną społeczność. Należy również poznać sposób życia w Ameryce, jej historię i władze. Można tego dokonać przez zajęcia edukacji dla dorosłych i czytanie lokalnych gazet.

STANY ZJEDNOCZONE I POCZĄTKOWYCH TRZYNAŚCIE KOLONII

Trzydzieści kolonii zostało założonych w następującym porządku:

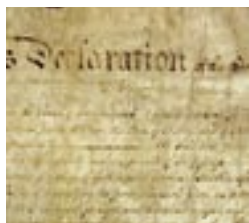
Virginia, Massachusetts, Maryland, Connecticut, Rhode Island, Delaware, New Hampshire, North Carolina, South Carolina, New Jersey, New York, Pennsylvania i Georgia.

Deklaracja Niepodległości została przyjęta 4 lipca 1776 r. Z tego powodu Amerykanie świętują co roku 4 lipca jako Dzień Niepodległości: są to niejako urodziny naszego kraju.

Stany Zjednoczone musiały walczyć o swoją wolność od Wielkiej Brytanii w czasie Wojny o Niepodległość (zwanej też rewolucją amerykańską, Revolutionary War). Generał George Washington dowodził wojskiem amerykańskiej rewolucji. Jest on również znany jako „ojciec naszego kraju”. Później został on pierwszym prezydentem Stanów Zjednoczonych.

Po wygraniu wojny, kolonie stały się stanami. Każdy stan miał swój własny rząd. Ludzie w tych stanach chcieli utworzyć nową formę rządu, która jednoczyłaby stany w jeden naród. Dzisiaj ten rząd centralny, nasz rząd ogólnokrajowy, znany jest jako „rząd federalny”. Stany Zjednoczone składają się obecnie z 50 stanów, Dystryktu Kolumbii (specjalnego obszaru, gdzie mieszczą się władze federalne), terytoriów Guamu, Samoa Amerykańskiego, Amerykańskich Wysp Dziewiczych, Wspólnoty Marianów Północnych oraz Portoryko.

„WSZYSCY LUDZIE ZOSTALI STWORZENI RÓWNYMI”

Wielu Amerykanów zna te słowa z Deklaracji Niepodległości na pamięć:

„Uważamy następujące prawdy za oczywiste, że wszyscy ludzie stworzeni są równymi, że Stwórca obdarzył ich pewnymi nienaruszalnymi prawami, że w skład tych praw wchodzi życie, wolność i swoboda ubiegania się o szczęście.”

Oznacza to, iż wszyscy ludzie urodzili się mając te same podstawowe prawa. Rząd nie tworzy tych praw, żaden rząd nie ma prawa ich odebrać.

Tworzenie „Jeszcze bardziej doskonałej unii”

Przez wiele lat po wojnie o niepodległość stany próbowały rozmaitych sposobów połączenia się w rząd centralny, lecz rząd ten pozostawał zbyt słaby. Dlatego przedstawiciele poszczególnych stanów spotkali się w Filadelfii, w Pensylwanii, w roku 1787, aby utworzyć nowy, silniejszy rząd centralny. Spotkanie to było Konwencją Konstytucyjną. Po długiej debacie przywódcy poszczególnych stanów przygotowali zarys dokumentu opisujący ten nowy rząd. Ten dokument to Konstytucja Stanów Zjednoczonych, jeden z najważniejszych dokumentów w historii Ameryki. Konstytucja opisuje sposób organizacji tego nowego rządu, sposób wyboru jego przedstawicieli oraz prawa, które nowy rząd gwarantuje obywatelom.

“OLD GLORY”—FLAGA STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Flaga Stanów Zjednoczonych zmieniała się w ciągu naszej historii. Obecnie ma 13 pasków, które symbolizują początkowe 13 amerykańskich kolonii. Ma też 50 gwiazdek, po jednej na każdy stan. Amerykański hymn narodowy został napisany na temat tejże flagi i nosi tytuł “The Star-Spangled Banner” („Gwiazdzisty Sztandar”). Flagę tę często nazywa się również “Stars and Stripes” („Gwiazdy i paski”), a jedną z ulubionych piosenek Amerykanów jest “Stars and Stripes Forever.” („Gwiazdy i paski na zawsze”).

Członkowie Konwencji Konstytucyjnej przyjęli Konstytucję w dniu 17 września 1787 r. Następnie musiało ją przyjąć wszystkich 13 stanów. Niektórzy uważali, iż Konstytucja nie zapewniała dostatecznej ochrony praw indywidualnych. Stany zgodziły się przyjąć Konstytucję po dodaniu do niej listy indywidualnych praw. Stany przyjęły Konstytucję w roku 1789. Ta lista indywidualnych praw, zwana Kartą Praw (Bill of Rights) została dodana do Konstytucji w roku 1791. Zmiany w Konstytucji zwane są poprawkami (amendments). Pierwszych 10 poprawek do Konstytucji nazywamy Kartą Praw.

Stany Zjednoczone to kraj rządzący się prawami. Przedstawiciele rządu podejmują decyzje w oparciu o te prawa. Konstytucja znana jest „prawem najwyższym kraju”, ponieważ każdy obywatel, w tym wszyscy przedstawiciele rządu i wszystkie tworzone prawa muszą być zgodne z zasadami Konstytucji. Prawa dotyczą wszystkich w równym stopniu. Rząd federalny ma ograniczone uprawnienia. Uprawnienia, których Konstytucja nie daje bezpośrednio rządowi federalnemu, pozostają w gestii stanów.

„MY, NARÓD”

„My, naród” to pierwsze słowa amerykańskiej Konstytucji. Konstytucja rozpoczyna się od wyjaśnienia, dlaczego została spisana i co chciała osiągnąć. Tę część nazywamy „Preambułą”. A oto tekst Preambuły do Konstytucji:

„My, naród Stanów Zjednoczonych, w celu tworzenia bardziej doskonałej unii, ugruntowania sprawiedliwości, zapewnienia spokoju wewnętrznego, umożliwienia wspólnej obrony, popierania ogólnego dobra i zagwarantowania wolności dla nas samych i dla naszych potomków uchwalamy i ustanawiamy niniejszą Konstytucję Stanów Zjednoczonych”.

Karta Praw: 10 pierwszych poprawek

Pierwsze poprawki do Konstytucji zostały wprowadzone dla ochrony poszczególnych obywateli i dla ograniczenia uprawnień rządu. Karta Praw zawiera listę ważnych swobód, obiecanych mieszkańcom Ameryki. W większości przypadków prawa te stanowią ograniczenie tego, co rząd może zrobić poszczególnym osobom. Należą do nich:

- Wolność słowa. Władzom nie wolno nakazać ludziom, co mają mówić, a czego nie. Ludzie mogą wypowiadać się w dowolny sposób w kwestiach publicznych bez obawy przed karą.
- Wolność wyznania. Władzom nie wolno dyktować ludziom, do jakiego miejsca modłów mają uczęszczać. Ludzie mogą wybierać wyznanie – lub jego brak – zgodnie ze swoimi przekonaniem.
- Wolność prasy. Władzom nie wolno decydować, co ma być drukowane w gazetach, bądź mówione w radiu czy telewizji.
- Wolność zgromadzeń, czy też zbierania się w miejscach publicznych. Władzom nie wolno powstrzymać ludzi od legalnych zgromadzeń publicznych w rozmaitych celach.
- Prawo do posiadania broni palnej. W większości przypadków władze nie mogą powstrzymać ludzi od posiadania broni palnej.
- Wolność protestów przeciwko działaniom rządu i domagania się zmian. Władze nie mogą tłumić ani karać osób, podważających działania rządu, z którymi się nie zgadzają.

Karta Praw gwarantuje również prawo do sprawiedliwej procedury sądowej (“due process”).

Sprawiedliwa procedura to szereg konkretnych procedur prawnych, które muszą być zastosowane przy oskarżeniu kogoś o przestępstwo. Policjanci i żołnierze nie mogą zatrzymać i przeszukać osoby bez istotnej przyczyny, jak również nie mogą przeszukiwać domów bez zgody sądu. Osoby oskarżone o przestępstwo mają zagwarantowany szybki proces przed ławą przysięgłych, złożoną ze zwykłych i podobnych do nich obywateli. Mają zagwarantowanych przedstawicieli prawnych i mogą wzywać świadków swojej strony. Zabronione są również kary okrutne i nietypowe.

ZMIANA KONSTYTUCJI

Konstytucja Stanów Zjednoczonych nazywana jest „żyjącym dokumentem”, ponieważ Amerykanie za pośrednictwem swoich przedstawicieli ogólnokrajowych i stanowych, mogą ją zmieniać w razie potrzeby. Zmiany te znane są jako poprawki. Zmiana Konstytucji to proces długotrwały i trudny, dlatego zmieniono ją zaledwie 27 razy w ciągu całej naszej historii. Poza Kartą Praw istotne poprawki to Trzynasta, zakazująca niewolnictwa i Czternasta, która gwarantuje wszystkim obywatelom równą ochronę prawną. Dziewiętnasta Poprawka daje kobietom prawo do głosowania w wyborach.

Jak działa rząd federalny

Początkowych 13 kolonii żyło pod władzą absolutną króla Wielkiej Brytanii. W nowym rządzie centralnym Amerykanie pragnęli zapobiec skupieniu siły w jednym przedstawicielu rządu lub jednym urzędzie. Konstytucja stworzyła trzy gałęzie rządu federalnego, tak aby zrównoważyć rozkład siły pomiędzy nimi. Te trzy gałęzie mają osobne obowiązki. Nazywamy to systemem wzajemnej kontroli i równoważenia (“checks and balances”). Żadna gałąź rządu nie stanie się zbyt potężna, ponieważ jest równoważona przez pozostałe dwie gałęzie.

RZĄD FEDERALNY

Trzy gałęzie rządu federalnego to:

Władza ustawodawcza:
Kongres USA i
związane z nim urzędy

Władza wykonawcza:
Prezydent, Wiceprezydent i
departamenty rządu federalnego

Władza sędziowska:
Sąd Najwyższy Stanów
Zjednoczonych i sądy
federalne w całym kraju

Władza ustawodawcza: Kongres

Obywatele Stanów Zjednoczonych głosują w wolnych wyborach, wybierając osoby, które reprezentują ich w Kongresie USA. Kongres odpowiada za ustanawianie praw, obowiązujących w naszym kraju. Kongres składa się z Izby Reprezentantów i Senatu.

Izba Reprezentantów USA

Mieszkańcy każdego stanu głosują w celu wybrania członków Izby Reprezentantów. Istnieje 435 członków Izby Reprezentantów, zwanej czasem Izbą Niższą Parlamentu. Liczba przedstawicieli z każdego stanu zależy od liczby jego mieszkańców. Stany podzielone są na dystrykty. Osoby mieszkające w danym dystrykcie głosują na kogoś, kto reprezentuje ich dystrykt w Izbie

Reprezentantów. Każdy przedstawiciel służy przez dwa lata, następnie obywatele mają kolejną możliwość głosowania na niego lub na inną osobę, która będzie ich reprezentować. Członkowie Izby Reprezentantów mogą służyć w Kongresie przez nieograniczony czas.

Istnieje jeszcze pięciu dodatkowych członków Izby Reprezentantów. Są to przedstawiciele dystryktu Kolumbii, wspólnoty Portoryko i terytoriów Guamu, Amerykańskiego Samoa i Amerykańskich Wysp Dziewiczych. Mogą uczestniczyć oni w debatach, ale nie mogą uczestniczyć w formalnym głosowaniu całej Izby Reprezentantów.

PRZEDSTAWICIELE RZĄDU SŁUŻĄ LUDZIOM

W Stanach Zjednoczonych każdy może zadzwonić do swojego wybranego członka Izby Reprezentantów czy senatora. Można zadzwonić pod numer 202-224-3121 i poprosić o biuro swojego reprezentanta czy senatora. Można napisać do swego reprezentanta czy senatora z pytaniami lub opiniami na temat ustawodawstwa i rządu federalnego, bądź też przedstawić swoje problemy i potrzebę pomocy w kwestii świadczeń federalnych.

Pisząc do swego reprezentanta:
The Honorable (podać pełne imię i nazwisko reprezentanta)
U.S. House of Representatives
Washington, DC 20505

Pisząc do swego senatora:
The Honorable (podać pełne imię i nazwisko senatora)
United States Senate
Washington, DC 20510

Można odwiedzić witryny internetowe Kongresu, aby poznać aktualne działania Izby Reprezentantów i Senatu, jak również własnych przedstawicieli i senatorów, a także uzyskać adresy ich witryn internetowych.

- Izba Reprezentantów, adres: <http://www.house.gov/>.
- Senat, adres: <http://www.senate.gov/>.

Izba Reprezentantów ustanawia prawa, lecz ma również pewne szczególne obowiązki. Tylko Izba Reprezentantów może:

- Wnosić projekty ustaw podatkowych.
- Decydować, czy przedstawiciel rządu oskarżony o popełnienie przestępstwa przeciwko stanowi, powinien mieć proces przed Senatem. Jest to tak zwany “impeachment”.

CO MOŻNA ZROBIĆ

Warto poznać swoich reprezentantów i senatorów i dowiedzieć się, co robią, aby nas reprezentować w Kongresie. Można to osiągnąć poszukując wiadomości na ich temat w lokalnych gazetach lub odwiedzając witryny internetowe Kongresu. Wszyscy senatorzy i reprezentanci mają lokalne biura w miejscach, w których zostali wybrani; można odnaleźć je na niebieskich stronach książki telefonicznej. Odwiedzając Waszyngton można skorzystać z darmowej wycieczki po Kapitolu, gdzie obraduje Kongres.

Aby uzyskać informacje na temat Prezydenta można odwiedzić witrynę internetową Białego Domu, siedziby Prezydenta. Adres: <http://www.whitehouse.gov/>.

Senat USA

Senat USA składa się ze 100 senatorów. Mieszkańcy każdego stanu głosują wybierając dwóch senatorów reprezentujących ich w Kongresie. Senatorzy służą przez sześć lat, a następnie ludzie mają kolejną okazję głosować albo na nich, albo na innego reprezentanta. Senatorzy mogą służyć w Kongresie przez nieograniczony czas. Senatorzy ustanawiają prawa, lecz mają również pewne szczególne obowiązki.

Tylko Senat może:

- Przyjąć lub odrzucić porozumienia zawierane przez Prezydenta z innymi krajami bądź organizacjami państw. Są to tak zwane umowy międzynarodowe.
- Przyjąć lub odrzucić osoby nominowane przez Prezydenta na najwyższe stanowiska, takich jak sędziowie Sądu Najwyższego oraz urzędnicy stojący na czele departamentów rządu federalnego, np. Departamentu Edukacji czy Departamentu Zdrowia i Usług Socjalnych.
- Przeprowadzić proces urzędnika, który został postawiony w stan oskarżenia (“impeached”) przez Izbę Reprezentantów.

Władza wykonawcza: Prezydent

Prezydent stoi na czele władzy wykonawczej i odpowiada za utrzymanie i egzekwowanie przepisów prawa tego kraju. Prezydent ma wiele obowiązków, takich jak ustalanie polityki kraju, składanie propozycji ustaw do Kongresu i wybór wysokich rangą przedstawicieli i członków Sądu Najwyższego. Prezydent stoi również na czele sił zbrojnych USA, dlatego bywa nazywany Naczelnym Dowódcą Sił Zbrojnych (Commander in Chief).

Prezydent i Wiceprezydent wybierani są w wyborach powszechnych co cztery lata. Prezydent może służyć jedynie przez dwie czteroletnie kadencje. Wiceprezydent zostaje prezydentem w wypadku śmierci bądź niemożności sprawowania władzy przez Prezydenta.

Władza sądownicza: Sąd Najwyższy

Konstytucja utworzyła Sąd Najwyższy, sąd najwyższej instancji w Stanach Zjednoczonych. Sąd Najwyższy składa się z 9 sędziów. Są oni nazywani jako “justices.” Prezydent wybiera członków Sądu Najwyższego, którzy zasiadają w nim tak długo, jak długo są w stanie. Sąd Najwyższy może zmieniać prawa zarówno stanowe, jak i federalne, jeżeli są one sprzeczne z Konstytucją. Istnieją też inne sądy federalne, takie jak sądy dystryktu (U.S. District Courts) i okręgowe sądy apelacyjne (U.S. Circuit Courts of Appeals).

Dodatkowe informacje na temat Sądu Najwyższego w USA znaleźć można na witrynie <http://www.supremecourtus.gov>.

Rząd stanowy i lokalny

Poza rządem federalnym, każdy stan ma swoją własną konstytucję i własny rząd. Każdy rząd stanowy również posiada trzy gałęzie: ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Na czele stanowej władzy wykonawczej stoi gubernator. Mieszkańcy poszczególnych stanów głosują w wyborach wybierając swoich gubernatorów i ich przedstawicieli do władz ustawodawczych stanu. Władze ustawodawcze stanów ustalają prawa obowiązujące w poszczególnych stanach. Prawa te nie mogą być sprzeczne z Konstytucją USA, a władze sądownicze poszczególnych stanów mają obowiązek utrzymania przepisów prawa w tym stanie.

W każdym stanie działają również władze lokalne. Są to władze miast i powiatów, a czasami obydwu. Zapewniają one i nadzorują usługi w miejscowych społecznościach, takie jak biblioteki i szkoły publiczne, posterunki policji i remizy, jak również dostawę wody, gazu i elektryczności. Mieszkańcy lokalnych społeczności zwykle głosują na przedstawicieli władz lokalnych, jakkolwiek niektórzy urzędnicy są mianowani. Władze lokalne mają wiele różnych form. Na czele niektórych stoją burmistrzowie (mayors); niektóre mają rady miast lub powiatów. Społeczności lokalne posiadają również rady szkolne – obywateli, którzy wybrani są lub mianowani do nadzoru szkół publicznych.

CO MOŻNA ZROBIĆ

Wiele zebrań władz lokalnych jest otwartych dla ogółu publicznego. Wiele odbywa się wieczorami, tak aby każdy mógł w nich uczestniczyć. Można więc pójść na zebranie rady miasta lub spotkanie rady szkolnej, aby dowiedzieć się więcej na temat tego, co dzieje się w danej społeczności. Takie spotkania oraz ich terminy i miejsca podane są zwykle w lokalnych gazetach. Terminy spotkań podane są również często na witrynach internetowych lokalnych władz. Niektóre spotkania władz lokalnych są również transmitowane przez kablowe stacje telewizyjne.

Jak zostać obywatelem USA

Uzyskanie obywatelstwa Stanów Zjednoczonych daje stałym rezydentom nowe prawa i przywileje. Obywatelstwo oznacza również nowe obowiązki. Ten rozdział przedstawia przyczyny, dla których warto rozważyć staranie się o obywatelstwo USA i opisuje, co trzeba zrobić, aby stać się obywatelem.

Aby stać się obywatelem należy wyrazić gotowość złożenia przysięgi lojalności wobec Stanów Zjednoczonych. Konieczne jest wyrzeczenie się swojej lojalności wobec jakiegokolwiek innego kraju. Trzeba zgodzić się popierać i bronić Konstytucji Stanów Zjednoczonych. Stając się obywatelem trzeba przyjąć wszystkie obowiązki związane z byciem Amerykaninem. W zamian zyskuje się pewne prawa i przywileje obywatelstwa.

Dlaczego warto zostać obywatelem USA?

Stali rezydenci posiadają większość praw obywateli Stanów Zjednoczonych. Istnieją jednak pewne istotne powody, dla których warto rozważyć ubieganie się o obywatelstwo Stanów Zjednoczonych. Oto niektóre z tych powodów:

- **Dowód patriotyzmu.** Stanie się obywatelem to sposób wykazania się przywiązaniem do swojego nowego kraju.
- **Głosowanie.** Tylko obywatele mogą głosować w wyborach federalnych. Większość stanów ogranicza również prawo do głosowania w innych wyborach do obywateli USA.
- **Zasiadanie w ławie przysięgłych.** Tylko obywatele USA mogą zasiadać na federalnej ławie przysięgłych. Większość stanów ogranicza również zasiadanie na innych ławach przysięgłych do obywateli USA. Zasiadanie na ławie przysięgłych to ważny obowiązek obywatela USA.
- **Podróżowanie z paszportem USA.** Paszport USA umożliwia uzyskiwanie w razie potrzeby pomocy od przedstawicieli władz USA podczas podróży zagranicznych.
- **Sprowadzenie członków rodziny do USA.** Obywatel USA na ogół jest traktowany priorytetowo, kiedy składa petycję o sprowadzenie członków rodziny na pobyt stały w tym kraju.
- **Uzyskiwanie obywatelstwa dla dzieci urodzonych za granicą.** W większości przypadków dziecko obywatela amerykańskiego urodzone zagranicą jest automatycznie obywatelem USA.
- **Uzyskiwanie uprawnień do stanowisk pracy w urzędach federalnych.** Niektóre stanowiska pracy w agencjach rządowych wymagają obywatelstwa USA.
- **Wybór na polityka.** Tylko obywatele mogą starać się o stanowiska w rządzie federalnym (w Senacie i Izbie Reprezentantów) jak również o większość stanowisk stanowych i lokalnych.
- **Utrzymanie miejsca zamieszkania.** Obywatel Stanów Zjednoczonych ma prawo zamieszkania w Stanach Zjednoczonych, którego nie można mu odebrać.
- **Uzyskiwanie praw do federalnych grantów i stypendiów.** Wiele grantów pomocy finansowej, w tym stypendia do koledżu i fundusze przyznawane przez władze na szczególne potrzeby, dostępne są jedynie obywatelom USA.
- **Uzyskiwanie świadczeń rządowych.** Niektóre świadczenia rządowe dostępne są tylko dla obywateli USA.

Naturalizacja: jak zostać obywatelem USA

Proces uzyskiwania obywatelstwa USA nazywa się „naturalizacją”. O naturalizację mogą ubiegać się osoby, spełniające następujące wymagania:

Mieszkają na terenie USA przez co najmniej pięć lat jako stali rezydenci (lub trzy lata w przypadku ślubu i zamieszkiwania z obywatelem USA).

Są obecne w USA przez co najmniej 30 miesięcy w ciągu ostatnich pięciu lat (lub 18 miesięcy z ostatnich trzech lat w wypadku małżeństwa i zamieszkiwania z obywatelem USA).

Mieszkały w danym stanie lub dystrykcie USCIS przez co najmniej trzy miesiące przed złożeniem wniosku.

Inne reguły mogą stosować się do osób, które:

- Służyły w siłach zbrojnych USA lub których zmarły rodzic, współmałżonek lub dziecko służyli w siłach zbrojnych USA.
- Są narodowości USA.
- Uzyskały pobyt stały w drodze amnestii z roku 1986.
- Są uchodźcami lub azylantami.
- Są współmałżonkiem obywatela USA, który na stałe przebywa za granicą.
- Utraciły obywatelstwo USA w myśl wcześniejszej ustawy w związku ze ślubem z obywatelem innego kraju.
- Są pracownikami pewnego rodzaju firm lub organizacji nonprofit.

Dodatkowe informacje można znaleźć w publikacji *A Guide to Naturalization*. Można również porozmawiać na ten temat z adwokatem imigracyjnym lub innymi fachowcami z tej dziedziny.

INFORMACJE O NATURALIZACJI

Osoby, które ukończyły 18 rok życia i chcą stać się obywatelami, powinny postarać się o formularz M-476, *A Guide to Naturalization* (Przewodnik po naturalizacji). Ten przewodnik zawiera istotne informacje na temat wymagań naturalizacyjnych. Wymienia on również formularze, które będą potrzebne do rozpoczęcia procesu naturalizacji.

Kandydat może sprawdzić, czy kwalifikuje się do naturalizacji na formularzu M-480, *Naturalization Eligibility Worksheet* (arkusz roboczy kwalifikacji do naturalizacji) na końcu przewodnika *A Guide to Naturalization*. Do złożenia wniosku o naturalizację służy formularz N-400. Złożenie formularza N-400 wymaga wniesienia opłaty.

Formularze M-476, M-480 i N-400 można uzyskać dzwoniąc pod numer USCIS Forms Line, numer 1-800-870-3676, lub pobrać je poprzez Internet pod adresem <http://www.uscis.gov>.

Wymogi do naturalizacji

Oto ogólne wymogi do naturalizacji:

1. Zamieszkiwanie w USA z prawem stałego pobytu przez określony czas (ciągłość pobytu).
2. Pobyt w USA przez określony czas (obecność fizyczna).
3. Spędzenie określonej ilości czasu w danym stanie lub dystrykcie USCIS (czas w dystrykcie USCIS lub stanie USA).
4. Akceptowalne i zgodne z prawem postępowanie (dobry charakter moralny).
5. Znajomość angielskiego i wiadomości na temat historii i władz USA (angielski i wychowanie obywatelskie).
6. Zrozumienie i przyjęcie zasad Konstytucji USA (przywiązanie do Konstytucji).

UTRZYMANIE CIĄGŁOŚCI POBYTU PRZEZ STAŁYCH REZYDENTÓW

Przy wyjeździe z USA na okres:

ponad sześciu miesięcy

ponad jednego roku

Status stałego rezydenta:

Może być przerwany

Jest przerwany

W celu utrzymania statusu należy:

Udowodnić, iż mieszkało się, pracowało lub miało związki z USA (np. płacąc podatki) podczas pobytu za granicą.

W większości przypadków okres ciągłości pobytu rozpocząć trzeba od początku. Jeżeli planuje się powrót do USA jako stały rezydent, przed wyjazdem należy zwrócić się o tzw. "re-entry permit" (zwany popularnie „białym paszportem”).

1. Ciągłość pobytu

„Ciągłość pobytu” oznacza, iż należy mieszkać w USA ze stałym pobytom przez określony czas.

Większość osób musi być stałymi rezydentami z nieprzerwaną ciągłością pobytu przez okres pięciu lat (lub trzech lat w przypadku ślubu z obywatelem USA) zanim mogą oni rozpocząć proces naturalizacji.

W przypadku uchodźców oznacza to pięć lat od daty wjazdu do USA, co zwykle równoznaczne jest z datą uzyskania statusu stałego rezydenta. W przypadku osób, które uzyskały azyl w USA, okres ten rozpoczyna się jeden rok przed uzyskaniem statusu stałego rezydenta. Data na karcie stałego rezydenta jest datą, od której rozpoczyna się okres pięciu lat. W przypadku wyjazdu z USA na dłuższy czas, zwykle przekraczający sześć miesięcy, może dojść do przerywania ciągłości pobytu.

ZACHOWANIE CIĄGŁOŚCI POBYTU DO CELÓW NATURALIZACJI: WYJĄTKI W PRZYPADKU WYJAZDÓW JEDNOROCZNYCH

Osoby pracujące dla władz USA, uznanej organizacji badawczej lub niektórych korporacji amerykańskich, jak również duchowni pełniący służbę duszpasterską za granicą, mogą utrzymać nieprzerwaną ciągłość pobytu, jeżeli:

1. Byli fizycznie obecni i mieszkali w USA bez opuszczania kraju przez co najmniej 1 rok po uzyskaniu stałego pobytu.
2. Złożyli formularz N-470, Application to Preserve Residence for Naturalization Purposes (wniosek o zachowanie ciągłości pobytu do celów naturalizacji) zanim wyjadą z USA na jeden rok. Złożenie formularza N-470 wymaga wniesienia opłaty.

Dodatkowe informacje można uzyskać pod numerem USCIS Forms Line, 1-800-870-3676, prosząc o formularz N-470, Application to Preserve Residence for Naturalization Purposes. Informacje na ten temat znaleźć można również na witrynie USCIS <http://www.uscis.gov>.

Osoby, które opuściły Stany Zjednoczone na jeden rok lub dłużej, mogą mieć prawo powrotu, jeżeli złożyły wniosek o „re-entry permit” („biały paszport”). Wniosek ten należy złożyć przed wyjazdem ze Stanów Zjednoczonych. Informacje na temat składania wniosków o „biały paszport” znaleźć można na stronie 7. W większości przypadków czas spędzony w Stanach Zjednoczonych przed opuszczeniem kraju nie będzie liczony do czasu nieprzerwanej ciągłości pobytu. Oznacza to, iż okres nieprzerwanej ciągłości pobytu rozpocznie się ponownie po powrocie do Stanów Zjednoczonych, i trzeba będzie odczekać cztery lata i jeden dzień przed złożeniem wniosku o naturalizację.

- **WSKAZÓWKA:** Wniosek o „re-entry permit” („biały paszport”, formularz I-131) oraz Application to Preserve Residence for Naturalization Purposes (formularz N-470) to nie to samo. Można okazać „biały paszport” zamiast karty stałego rezydenta (jeżeli było się za granicą mniej niż 12 miesięcy) lub zamiast wizy (jeżeli było się za granicą dłużej niż 12 miesięcy) po tymczasowej nieobecności w Stanach Zjednoczonych.

WYJĄTKI DLA PERSONELU WOJSKOWEGO

Wymóg fizycznej obecności w celu utrzymania ciągłości pobytu może nie obowiązywać osób w służbie czynnej bądź niedawno zwolnionych ze służby w siłach zbrojnych USA. Dodatkowe informacje znaleźć można w formularzu M-599 Naturalization Information for Military Personnel (informacje o naturalizacji dla personelu wojskowego). Każda baza wojskowa powinna mieć osobę kontaktową do spraw wniosków o naturalizację i podpisać formularz N-426, Request for Certification of Military or Naval Service (prośba o potwierdzenie służby w wojsku bądź w marynarce). Konieczne jest złożenie formularza N-426 z innymi formularzami wniosku. Potrzebne formularze można otrzymać dzwoniąc pod bezpłatny numer Military Help Line: 1-877-CIS-4MIL (1-877-247-4645). Więcej informacji na ten temat można uzyskać na witrynie internetowej <http://www.uscis.gov/military> lub dzwoniąc do Działu Obsługi Klienta pod numer 1-800-375-5283.

Warto wiedzieć, iż nieobecność w Stanach Zjednoczonych w trakcie procesu naturalizacji może spowodować trudności kwalifikacyjne, szczególnie w przypadku podjęcia pracy za granicą.

2. Fizyczna obecność w Stanach Zjednoczonych

„Fizyczna obecność” oznacza, iż jest się faktycznie obecnym w Stanach Zjednoczonych. Stały rezydent, który ukończył 18 rok życia, musi być fizycznie obecny w Stanach Zjednoczonych przez co najmniej 30 miesięcy podczas ostatnich pięciu lat (lub 18 miesięcy w ciągu trzech ostatnich lat, jeżeli jest małżonkiem obywatela Stanów Zjednoczonych) przed złożeniem wniosku o naturalizację.

„FIZYCZNA OBECNOŚĆ”

P: Jaka jest różnica pomiędzy „fizyczną obecnością” i „nieprzerwaną ciągłością pobytu”?

O: „Fizyczna obecność” to łączna liczba dni, które spędziło się na terenie Stanów Zjednoczonych, z wyłączeniem czasu spędzonego poza Stanami Zjednoczonymi. Każdy dzień spędzony poza USA odliczony zostaje od łącznego okresu „fizycznej obecności”. Osoby, które są poza Stanami Zjednoczonymi przez dłuższy czas, jak również odbywające wiele krótkich wycieczek poza USA, mogą nie spełniać wymogu „fizycznej obecności”. Aby obliczyć czas „fizycznej obecności” należy dodać łącznie okresy pobytu w Stanach Zjednoczonych. Następnie odliczyć należy od tego wszystkie wycieczki poza Stany Zjednoczone. Dotyczy to również krótkich pobytów w Kanadzie i Meksyku. Na przykład jeżeli wyjeżdża się do Meksyku na weekend, należy uwzględnić te dni obliczając liczbę dni spędzonych poza krajem.

„Nieprzerwana ciągłość pobytu” to łączny czas zamieszkania ze stałym pobylem w Stanach Zjednoczonych przed złożeniem wniosku o naturalizację. Jednorazowy zbyt długi wyjazd ze Stanów Zjednoczonych może przerwać „nieprzerwaną ciągłość pobytu”.

3. Czas spędzony jako rezydent w stanie lub dystrykcie USCIS

Większość osób musi mieszkać w stanie lub dystrykcie USCIS przez co najmniej trzy miesiące przed złożeniem wniosku o naturalizację. Studenci i uczniowie mogą składać wnioski o naturalizację zarówno w miejscu uczęszczania do szkoły, jak i w miejscu, w którym mieszkają ich rodziny (jeżeli rodzice uczestniczą w ich utrzymaniu).

4. Dobry charakter moralny

Do naturalizacji kwalifikują się osoby o dobrym charakterze moralnym. Uznaje się, że dana osoba nie posiada „dobrego charakteru moralnego”, jeżeli popełni pewne przestępstwa w ciągu pięciu lat przed złożeniem wniosku o naturalizację lub jeżeli złoży nieprawdziwe oświadczenia podczas rozmowy naturalizacyjnej.

ZACHOWANIA MOGĄCE ŚWIADCZYĆ O BRAKU DOBREGO CHARAKTERU MORALNEGO

- Jazda samochodem w stanie nietrzeźwym lub bycie nietrzeźwym przez większość czasu.
- Nielegalny hazard.
- Prostyucja.
- Składanie nieprawdziwych oświadczeń w celu uzyskania przywilejów imigracyjnych.
- Niepłacenie alimentów na dzieci zasądzonych przez sąd.
- Dokonywanie aktów terrorystycznych.
- Prześladowanie kogoś z powodu rasy, wyznania religijnego, pochodzenia narodowego, przekonań politycznych lub przynależności do jakiejś grupy społecznej.

Popęlnienie pewnych przestępstw dożywotnio dyskwalifikuje kandydata ze starań o obywatelstwo USA i prawdopodobnie spowoduje jego wydalenie z kraju. Przestępstwa te nazywamy „barierami” naturalizacji. Przestępstwa ciężkie określane jako “aggravated felonies” (jeżeli popełnione zostały 29 listopada 1990 roku lub później), w tym: zabójstwo, gwałt, molestowanie seksualne dziecka, napaść z użyciem przemocy, zdrada, nielegalny handel narkotykami, bronią palną lub ludźmi, to niektóre przykłady przestępstw wykluczających na stałe naturalizację. W większości przypadków imigranci, którzy zostali wyłączeni bądź zwolnieni ze służby w siłach zbrojnych USA z powodu statusu imigranta, oraz imigranci, którzy zdezerterowali z sił zbrojnych USA, mają również dożywotni zakaz uzyskania obywatelstwa USA.

Obywatelstwo może być również odmówione z powodu innych rodzajów postępowania wskazujących na brak dobrego charakteru moralnego.

Inne przestępstwa powodują tymczasowy zakaz naturalizacji. Tymczasowy zakaz zwykle uniemożliwia kandydatowi uzyskanie obywatelstwa przez maksymalnie pięć lat po popełnieniu danego przestępstwa. Należą do nich:

- Jakiegokolwiek przestępstwo przeciwko osobie z zamiarem spowodowania uszkodzenia ciała.
- Wszelkie przestępstwa przeciwko majątkowi lub rządowi związane z oszustwem.
- Dwa lub więcej przestępstwa o połączonym wyroku pięciu lat lub powyżej.
- Naruszenie ustaw o substancjach zakazanych (np. używanie bądź sprzedawanie narkotyków).
- Spędzenie 180 dni lub więcej w ciągu ostatnich pięciu lat w więzieniu lub areszcie.

Podczas składania wniosku o naturalizację należy zgłosić wszystkie popełnione przestępstwa. Dotyczy to również przestępstw usuniętych z dokumentacji oraz popełnionych przed ukończeniem 18 roku życia. Zatajenie takich przestępstw przed USCIS może spowodować odmowę obywatelstwa, a nawet narazić kandydata na skutki prawne.

5. Angielski i wychowanie obywatelskie

Na ogół kandydat musi wykazać się podstawową umiejętnością czytania, pisania i mówienia po angielsku. Musi również wykazać się podstawową znajomością historii Stanów Zjednoczonych i wiadomości o rządzie USA (co nazywamy również „wychowaniem obywatelskim”). Wymagane będzie zdanie testu z języka angielskiego i testu z wychowania obywatelskiego dla udowodnienia wiedzy w tym zakresie.

Wiele szkół i organizacji społecznych pomaga w przygotowaniu do egzaminu na obywatelstwo. Przykłady pytań egzaminacyjnych znaleźć można w publikacji *A Guide to Naturalization*. USCIS Office of Citizenship (Biuro obywatelstwa USCIS) oferuje materiały, takie jak karty katalogowe (Civics Flash Cards) i publikację *Learn About the United States: Quick Civics Lessons* jako pomoce naukowe. Można je uzyskać bezpłatnie pod adresem <http://www.uscis.gov>.

6. Przywiązanie do Konstytucji

Kandydat na obywatela musi być gotowy do popierania i obrony Stanów Zjednoczonych i ich Konstytucji. Swoje przywiązanie czy też lojalność wobec Stanów Zjednoczonych i Konstytucji deklaruje się przysięgą wierności (Oath of Allegiance). Obywatelem Stanów Zjednoczonych zostaje się składając przysięgę wierności.

ZWOLNIENIE Z OBOWIĄZKU ZDAWANIA EGZAMINU Z JĘZYKA ANGIELSKIEGO I WYCHOWANIA OBYWATELSKIEGO

Niektóre osoby starające się o naturalizację mają inne wymogi egzaminacyjne z powodu ich wieku i długości pobytu w Stanach Zjednoczonych.

Osoby, które	Mieszkały stale w Stanach Zjednoczonych przez	Nie muszą zdawać	Muszą zdawać
Ukończyły 50 rok życia	20 lat	egzaminu z języka angielskiego	egzamin z wychowania obywatelskiego w swoim języku
Ukończyły 55 rok życia	15 lat	egzaminu z języka angielskiego	egzamin z wychowania obywatelskiego w swoim języku
Ukończyły 65 rok życia	20 lat	egzaminu z języka angielskiego	uproszczony egzamin z wychowania obywatelskiego w swoim języku

Osoby, zwolnione z egzaminu z języka angielskiego muszą przyprowadzić własnego tłumacza na egzamin z wychowania obywatelskiego. Niektóre osoby, których niepełnosprawność uniemożliwia przybycie na rozmowę kwalifikacyjną, mogą w szczególnych okolicznościach skorzystać z pewnych ułatwień. Dodatkowe informacje można uzyskać pod numerem USCIS Forms Line, 1-800-870-3676, prosząc o formularz N-648 lub pobrać go w witrynie USCIS pod adresem <http://www.uscis.gov>.

Osoby, które mogą wykazać swą niepełnosprawność fizyczną lub wadę rozwojową, uniemożliwiającą zrozumienie treści przysięgi, nie muszą składać przysięgi wierności.

Osoby, które mają wniosek o naturalizację w trakcie rozpatrywania, muszą powiadomić USCIS o nowym adresie. Nowy adres można zgłosić pod numerem 1-800-375-5283. Wymagane jest również złożenie formularza AR-11 w DHS. Można dokonać korekty adresu drogą internetową, wypełniając elektroniczny formularz AR-11 pod adresem <http://www.uscis.gov>. Szczegółowe instrukcje na stronie 8.

Uroczystość naturalizacji

Po zatwierdzeniu przez USCIS wniosku o naturalizację, kandydat musi wziąć udział w uroczystości i złożyć przysięgę wierności. USCIS wyśle kandydatowi formularz N-445, Notice of Naturalization Oath Ceremony (powiadomienie o uroczystości złożenia przysięgi naturalizacyjnej) z informacją o dacie i godzinie uroczystości. Wymagane jest wypełnienie tego formularza i przyniesienie go na uroczystość.

Osoby, które nie mogą wziąć udziału w tej uroczystości, mogą poprosić o jej przełożenie. W celu przełożenia terminu należy zwrócić formularz N-445 do miejscowego biura USCIS wraz z wyjaśnieniem, dlaczego kandydat nie może wziąć udziału w tej uroczystości.

Po przybyciu na uroczystość złożenia przysięgi oddaje się kartę stałego rezydenta przedstawicielowi USCIS. Nie będzie ona już potrzebna, ponieważ podczas uroczystości zostaną wręczone świadectwa naturalizacji (Certificate of Naturalization).

Nie jest się obywatelem do czasu złożenia przysięgi wierności. Urzędnik odczyta powoli każdą część przysięgi i poprosi o powtarzanie tych słów. Po złożeniu przysięgi otrzyma się świadectwo naturalizacji. To świadectwo jest dowodem obywatelstwa USA. Nie jest się obywatelem do czasu złożenia przysięgi wierności podczas oficjalnej uroczystości naturalizacyjnej.

Uroczystość złożenia przysięgi wierności jest wydarzeniem publicznym. W wielu miejscach specjalne uroczystości odbywają się co roku 4 lipca z okazji Święta Niepodległości. Warto zorientować się, czy w danej okolicy będzie miała miejsce specjalna uroczystość nadania obywatelstwa 4 lipca i jak można w niej uczestniczyć. Wiele osób przychodzi na tę uroczystość ze swoimi rodzinami i po jej zakończeniu świętuje.

STANY ZJEDNOCZONE DZISIAJ*

ŚWIĘTA FEDERALNE

Urzędy federalne obchodzą następujące oficjalne święta. W te dni większość urzędów federalnych jest nieczynna. Jeżeli święto przypada na sobotę, obchodzi się je w poprzedzający piątek. Jeżeli święto przypada na niedzielę, obchodzi się je w następny poniedziałek. Wielu pracodawców udziela swoim pracownikom wolnego w te dni.

Nowy Rok	1 stycznia
Urodziny Martina Luthera Kinga, Jr.	Trzeci poniedziałek stycznia
Święto Prezydenta	Trzeci poniedziałek lutego
Święto Pamięci (Memorial Day)	Ostatni poniedziałek maja
Święto Niepodległości (Independance Day)	4 lipca
Święto Pracy (Labor Day)	Pierwszy poniedziałek września
Święto Kolumba	Drugi poniedziałek października
Święto Weterana	11 listopada
Święto Dziękczynienia (Thanksgiving Day)	Czwarty czwartek listopada
Boże Narodzenie	25 grudnia

AUTORZY ZDJĘĆ

Strona 8, fotografia po prawej, przedruk za zgodą <http://www.goarmy.com>.

Na stronie 30, w polu tekstowym, autorem górnej fotografii jest Gerald L. Nino.

Autor fotografii na stronach 1, 22, 48 i 49, – John Vavricka.

Już nieco bliżej

Mamy nadzieję, iż uznają państwo niniejszy Informator za przydatny. Został napisany z myślą o ułatwieniu Wam rozpoczęcia życia w Stanach Zjednoczonych i pomocy w zrozumieniu praw i obowiązków stałego rezydenta. Przewodnik wskazuje sposoby zaangażowania się we własną społeczność. Mówi również o tym, czego trzeba się nauczyć, aby ubiegać się o obywatelstwo w drodze naturalizacji. Warto odwiedzić witrynę internetową USCIS, aby zapoznać się z innymi materiałami zawierającymi więcej informacji (<http://www.uscis.gov>).

Teraz, kiedy znaleźli się państwo w tym kraju, macie możliwość poznania życia w Stanach Zjednoczonych we wszystkich jego przejawach. Witamy Was w roli stałych rezydentów i życzymy wielu sukcesów w życiu w tym kraju.

